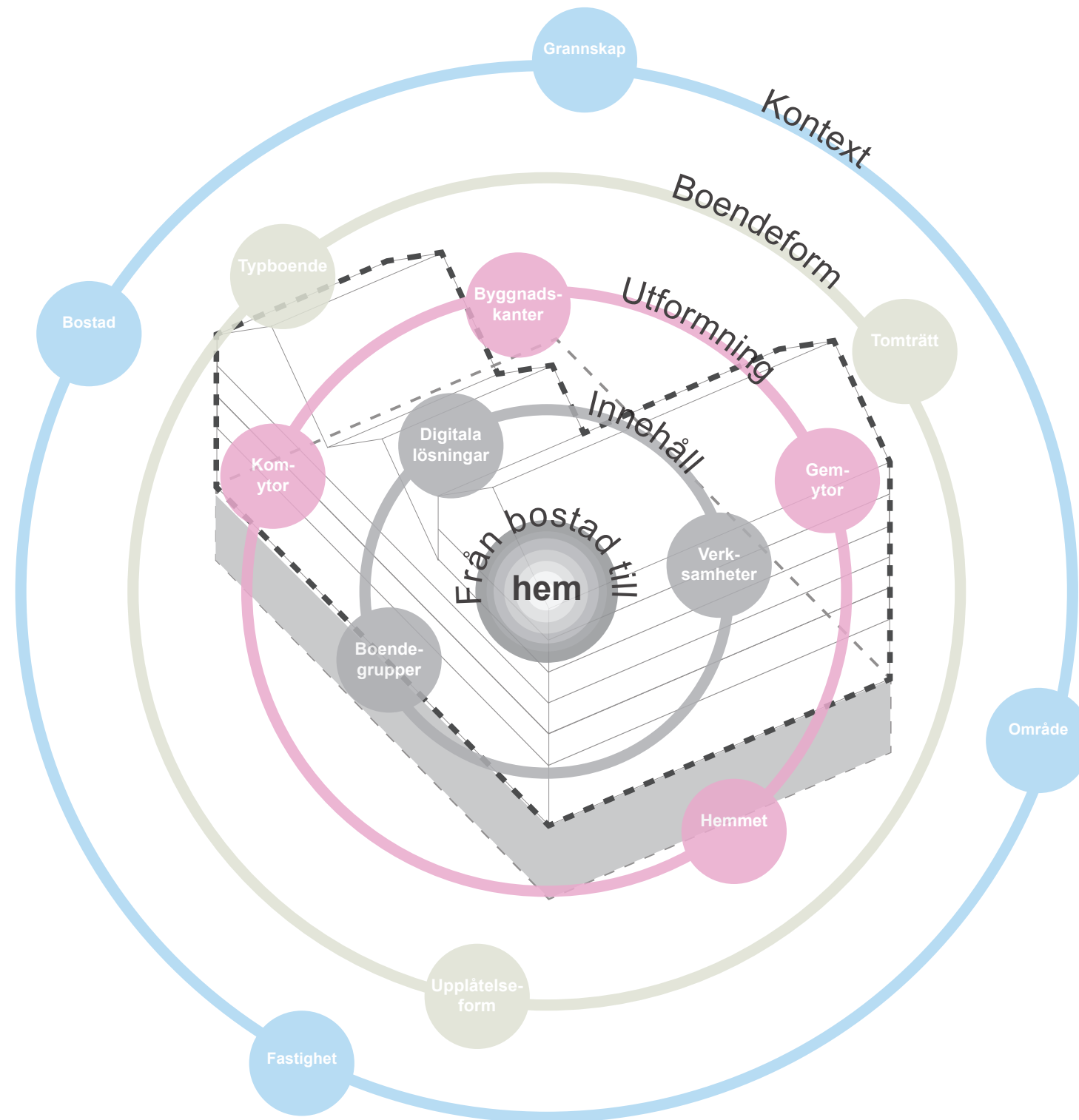

Autism Autism eller Autismspektrumtillstånd (AST), är ett neurologiskt utvecklingstillstånd som påverkar hur individer uppfattar världen och interagerar med andra människor. Det brukar bland annat märkas i svårigheter med social kommunikation och interaktion. Autism är en diagnos men inte en sjukdom, utan ett sätt att fungera och förhålla sig till omvärlden.

Boendestöd Boendestöd är när personal kommer hem och ger stöd i personens egen lägenhet. Boendestöd är en praktisk, pedagogisk och social insats för personer med funktionsnedsättning som syftar till att underlätta för den enskilde att hantera sin vardag. Socialstyrelsens definierar boendestöd som bistånd i form av stöd i den dagliga livsföringen riktat till särskilda målgrupper i eget boende. Målgruppen är främst personer med funktionsnedsättning.

Bogemenskap eller gemenskapsboende präglas av utökade möjligheter till samvaro och gemenskap i vardagen, grannar emellan. I en bogemenskap har varje hushåll sin egen fullt utrustade lägenhet och därutöver tillgång till utrymmen för samvaro och gemensamma aktiviteter. (Boverket)

Boendekollektiv Flera personer som inte tillhör samma hushåll kan vilja dela bostad, så att de har varsin egen bostadsdel, typiskt sett ett sovrum, men delar andra utrymmen. Det kallas ibland boendekollektiv, till skillnad från kollektivboende eller kollektivhus, där varje hushåll har en egen, fullständig lägenhet, utöver gemensamma utrymmen. (Boverket)

Bygggemenskaper En bygggemenskap är ett sätt att organisera och planera ett byggprojekt på, som karakteriseras av att det är de som ska använda byggnaden som själva äger och driver projektet. De som ingår i bygggemenskapen arbetar utifrån en gemensam idé om hur och var de önskar bo. Bygggemenskapen avgör också själv vilken upplåtelseform man vill ha. (Boverket)

Coliving Coliving är en variant på delningsboende men erbjuder ett utbud av tjänster och service vilket gör att boendeformen anses vara en mer exklusiv boendeform än kollektivhus och studentbostäder.

Delningsboende Se Boendekollektiv. De boende har sin egen bostadsdel, ett eget privata sovrum, men de delar andra gemensamma utrymmen som exempelvis kök, badrum och vardagsrum.

Gemenskapsboende Se Bogemenskap.

Högfungerande autism Högfungerande autism (HFA) är en form av autism som kännetecknas av normal eller hög intelligens, men samtidigt innebär stora utmaningar i det sociala samspelet och med sensoriska intryck.

Intellektuell funktionsnedsättning, IF En intellektuell funktionsnedsättning innebär att hjärnans funktioner är nedsatta. Det gör det svårare att klara sig självständigt i hemmet, i skolan och på arbetet. Det kan till exempel handla om läs- och skrivförståelse och abstrakta begrepp som tid och pengar. Med rätt stöd och anpassningar kan barn och vuxna med IF klara mer. Intellektuell funktionsnedsättning delas in i lindrig, medelsvår, svår och mycket svår. Den som har lindrig IF kan mer än den som har svår. Man brukar uppskatta att ungefär en procent av Sveriges befolkning har en intellektuell funktionsnedsättning.

Klusterlägenhet Se delningsboende

Kollektivboende syftar på ett boende där flera människor, som inte nödvändigtvis är släkt bor tillsammans av praktiska, sociala, religiösa eller politiska skäl. Det är en boendeform där de boende har fullt utrustade lägenheter samt delar på gemensamma ytor.

Kollektivhus Delat användande av byggnad. En boendeform som är en variant på bogemenskaper där varje hushåll har sin egen fullt utrustade lägenhet och därutöver tillgång till utrymmen för samvaro och gemensamma aktiviteter. Kollektivhus präglas av större fokus på gemensamma aktiviteter och deltagande i drift och fastighetsskötsel. (Boverket)

Lindrig intellektuell funktionsnedsättning En intellektuell funktionsnedsättning innebär att hjärnans funktioner är nedsatta. Det gör det svårare att klara sig självständigt i hemmet, i skolan och på arbetet. Det kan till exempel handla om läs- och skrivförståelse och abstrakta begrepp som tid och pengar. Med rätt stöd och anpassningar kan barn och vuxna med IF klara mer. Intellektuell funktionsnedsättning delas in i lindrig, medelsvår, svår och mycket svår. Den som har lindrig IF kan mer än den som har svår. Man brukar uppskatta att ungefär en procent av Sveriges befolkning har en intellektuell funktionsnedsättning.

LSS Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade. LSS är en rättighetslag som ska garantera personer med omfattande och varaktiga funktionshinder goda levnadsvillkor, att de får den hjälp de behöver i det dagliga livet och att de kan påverka vilket stöd och vilken service de får. Målet är att den enskilde får möjlighet att leva som andra. Regionen ansvarar oftast för rådgivning och annat personligt stöd, till exempel samtal hos kurator, psykolog, dietist eller arbetsterapeut. Kommunen ansvarar för övrigt stöd. LSS gäller för:

1. personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd,
2. personer med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom
3. personer med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.

LSS-boende Bostäder för personer med funktionsnedsättningar som har rätt till stöd enligt Lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Det är en anpassad boendeform för personer med omfattande funktionsnedsättningar, som behöver stöd i vardagen. Det finns två former av bostad med särskild service för vuxna, gruppboende och serviceboende.

LSS beskriver vilka som har rätt till stöd, och dessa delas in i tre så kallade personkretsar. Varje personkrets har olika bedömningsgrunder eller kriterier som ska vara uppfyllda för att man ska ha rätt till stöd:

1. personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd
2. personer med stora begåvningsmässiga funktionsnedsättningar som inte går över efter en hjärnskada i vuxen ålder
3. personer med andra fysiska eller psykiska funktionsnedsättningar som inte beror på normalt åldrande och som finns kvar under lång tid.

Seniorboende Ett seniorboende är boende på öppna marknaden som riktar sig till vissa åldersgrupper, vanligtvis över 55 eller 65 år. Tanken är att bostäderna ska vara utformade efter äldres behov av tillgänglighet, trygghet och med större möjlighet till gemenskap. Seniorbostäder finns som hyresrätt, bostadsrätt, ägarlägenhet och kooperativ hyresrätt och du hyr eller köper din bostad på eget initiativ.

Självbyggeri Självbyggeri innebär att den som ska bo i huset själv utför delar av det faktiska byggnadsarbetet. Det kan till exempel handla om att låta hushåll bygga småhus åt sig själva, i grupp och under handledning, och med mer eller mindre starkt inslag av utbildning.

SoL Socialtjänstlagen (SoL) handlar om vilken hjälp du kan få från din kommun i form av ekonomiskt bistånd eller annan vård och omsorg. Du som har svårt att få dina behov tillgodosedda i dagliga livet och inte kan få dem tillgodosedda på något annat sätt har rätt till stöd av samhället.

SoL är en ramlag som ger verksamhetsknuten hjälp som inte är utformad efter individen. Den nya socialtjänstlagen, som planeras träda i kraft i juli 2025, syftar till att göra socialtjänsten mer förebyggande, tillgänglig och kunskapsbaserad.

Studentboende Specifika bostäder för studenter, som studentlägenheter eller studentkorridorer. Bostäder avsedda enbart för studenter vid universitet eller högskola. Studentbostaden skall upplåtas med hyresrätt och på villkor om begränsad besittningsrätt, vilken är kopplad till hyresgästens fortsatta studier.

(Särskilt boende Särskilt boende är en form av omsorg och bostad för personer som inte kan bo kvar i eget hem på grund av olika hälsoskäl eller funktionsnedsättningar. Det är en boendeform där den boende får hjälp med vardagliga aktiviteter, såsom måltider, städning, personlig omvårdnad och ibland medicinsk tillsyn. Särskilt boende kan vara för äldre personer, personer med funktionsnedsättningar, eller andra som inte kan klara av att bo i en vanlig bostad utan stöd. Exempel på särskilda boenden är äldreboenden och gruppboenden för personer med psykiska eller fysiska funktionsnedsättningar. I Sverige är det kommunen som har ansvar för att erbjuda särskilt boende till de som behöver det, och det beslutas efter en individuell bedömning av behovet.)

Trygghetsboende Trygghetsboende är en boendeform för äldre personer som vill leva ett självständigt liv, men med extra trygghet och tillgång till gemenskap och sociala aktiviteter. Trygghetsbostäder är ett boende på öppna marknaden med mycket begränsad tillgång till personal. Det är en boendeform som har tillkommit för att ge äldre som önskar det tillgång till större gemenskap och mer trygghet. Det är en så kallad mellanboendeform som överbryggar glappet mellan vanligt boende och särskilda boenden med heldygnsoomsorg (SÄBO).

Det finns en stor variation av trygghetsbostäder runt om i landet men trygghet, tillgänglighet, gemensamhetsutrymmen och särskild personal är gemensam nämnare för många. Till skillnad från ett särskilt boende ingår inte mat, service, omvårdnad eller sjukvård.

Äldreboende (särskilt boende, SÄBO) Ett äldreboende eller särskilt boende kan också kallas gruppboende, sjukhem eller vård- och omsorgsboende, tidigare även bland annat ålderdomshem. Det är en boendeform för äldre personer som inte klarar av att bo på egen hand.

Om en person behöver mer omfattande vård och omsorg kan personen ansöka om att få flytta till ett äldreboende, enligt socialtjänstlagen.

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning

2. Förstudie

- 2.1. Bakgrund
- 2.2. Syfte
- 2.3. Förstudiens omfattning

3. Resultat

- 3.1. Befintliga boendelösningar
 - Forskningsprojekt som tacklar den oönskade sociala isoleringen
 - Fastighetens utformning
 - Fastighetens boendeform
 - Exempel på färdigställda bostadsprojekt
- 3.2. Komplement till boendelösningar
 - Fastighetens kontext
 - Fastighetens innehåll

4. Slutsatser och rekommendationer

- 4.1. Slutsatser
- 4.2. Utmaningar
- 4.3. Möjligheter
- 4.4. Nästa steg

5. Referenser

1. Sammanfattning

Boendelösningar som kan förstärka livskvaliteten för de personer som har högfungerande autism och lindrig intellektuell funktionsnedsättning

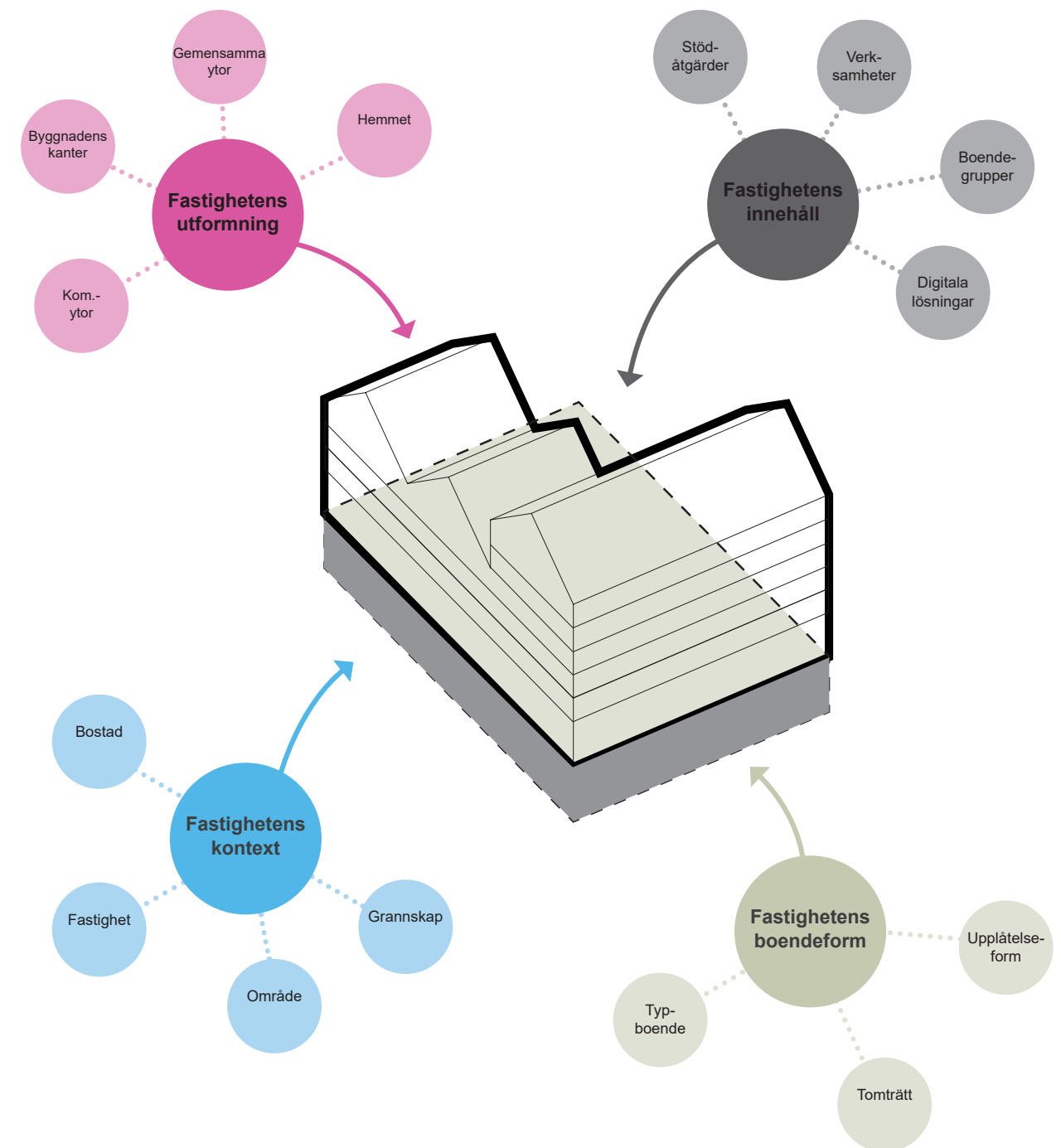
Projektet riktar sig till personer med lindrig intellektuell funktionsnedsättning och högfungerande autism som är i behov av en egen bostad och en gemenskap för att minska risken för ensamhet, vilken i sin tur minskar risken för psykisk ohälsa.

Projektet leds av Sire fastigheter, Göran Lundqvist (projektledare), och sker i samverkan med deltagare från LTH, Ivette Arroyo (biträdande universitetslektor, Boende och bostadsutveckling), och Lunds kommun, Mia Löveråsen (verksamhetschef, boende LSS). Syftet är att belysa de komplexa utmaningarna utifrån ett holistiskt perspektiv.

Det finns en brist på boendelösningar för målgruppen och ett utbrett problem i målgruppen är ensamhet. Ensamhet påverkar alla individers fysiska och mentala hälsa negativt och för personer med psykisk och fysisk ohälsa är riskerna större, då forskning visar på förhöjd risk på förvärrat sjukdomstillstånd samt ökad risk för förtidig död.

Det är frågeställningar som kopplar samman arkitektur, socialt arbete, hälsa och stadsplanering. ARQ har beviljat två arbetspaket (Befintliga boendelösningar och Komplement till boendelösningar) där vi går igenom fyra aspekter som kan bidra till att utveckla ett nytt boendebalternativ för att förstärka livskvaliteten för målgruppen; fastighetens utformning, fastighetens boendeform, fastighetens innehåll samt fastighetens kontext.

Genom att skapa bättre boendelösningar för vår målgrupp ges de en möjlighet att utvecklas, känna sig inkluderad och få det stöd de behöver i en trygg och social miljö, vilket kan leda till ökad livskvalitet och självständighet. Detta i sin tur bidrar till ett mer inkluderande samhälle där alla individer kan leva ett meningsfullt och uppfyllande liv.

2. Förstudie

2.1. Bakgrund

Det saknas lämpliga boendialternativ för individer med lindriga intellektuella funktionsnedsättningar och högfungerande autism. Denna brist kan bero på bristfällig utformning av befintliga bostäder eller på att beslut om stöd inte verkställs effektivt. Av regeringsformen (1 kap. 2§) framgår att det allmänna ska trygga rätten till arbete, bostad och utbildning. Det ingår i de grundläggande målen för den offentliga verksamheten. Samhället, och ytterst kommunerna, har ett uttalat ansvar för bostadsförsörjningen men det är ett allmänt mål, som inte ger upphov till någon utkrävbar rättighet för den enskilde (Bengtsson & Grander, 2023). För personer med särskilda behov finns dock särskild lagstiftning. Lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) är en rättighetslag som ska garantera goda levnadsvillkor för personer med omfattande och varaktiga funktionsnedsättningar. Lagen innebär att de personer som omfattas av lagen har rätt till den hjälp de behöver i det dagliga livet, vilket beroende på omsorgsbehovet kan innebära rätt till en gruppbostad eller en servicebostad. Målgruppen för denna studie kan ha rätt till LSS.

Boendestöd är den vanligaste boendeinsatsen för individer i de flesta åldersgrupper med intellektuell eller psykisk funktionsnedsättning som har rätt till stöd enligt LSS. Boendestödet syftar till att stärka en persons förmåga att hantera sin vardag, både i sin bostad och i samhället, och kan omfatta både praktiskt och/eller socialt stöd. Boendestöd innebär således inte en särskild boendelösning utan är stöd i den egna bostaden. En annan form av boendeinsats är i form av särskilt boende, exempelvis i form av gruppbooster eller servicebooster. Dessa boende som kan variera i utformning och storlek, är utformade för att passa olika behov. Det kan vara gruppbooster där flera personer delar ett gemensamt boende och får stöd av personal dygnet runt. Det kan också vara servicebooster där varje person har en egen lägenhet eller rum och får individuellt anpassat stöd efter behov.

Ett relaterat och utbrett problem i gruppen personer med funktionsnedsättning är ensamhet. Flera internationella studier (se t. ex. Kearns m. fl., 2015; Gonyea m. f., 2018) visar att ensamhet i boendet påverkar alla individers fysiska och mentala hälsa negativt. För personer med psykisk och fysisk ohälsa är riskerna större, då forskning visar på förhöjd risk på förvärrat sjukdomstillstånd liksom ökad risk för tidig död (Thelander, 2020).

Utifrån ovanstående problemformulering riktar sig projektet till personer med lindrig intellektuell funktionsnedsättning och högfungerande autism som är i behov av en egen bostad och en gemenskap för att minska risken för ensamhet, vilken i sin tur minskar risken för psykisk ohälsa. Projektet avser att utveckla en ny modell för ett gemensamt boende för målgruppen, ett boende som kan skapa en miljö där individerna känner samhörighet och gemenskap, få det stöd de behöver, men också känna den självständighet och egenmakt som ett eget boende innebär. Ett sådant boende kan minska känslor av isolering och främja den psykiska hälsan och det allmänna välmående. Strukturerade sociala aktiviteter kan bidra till att främja social interaktion och utveckling av vänskapsrelationer

2.2. Syfte

Syftet med projektet är att utforska hur olika typer av boendelösningar kan bidra till att minska ensamheten samt hur boendet kan kompletteras för att minska ensamheten. Genom att undersöka praktiska erfarenheter från färdigställda bostadsprojekt samt olika forskningsprojekt som tacklar den oönskade sociala isoleringen genom olika boendelösningar kan vi utforska och skapa insikter. Lokaliseringen av boendelösningen i kvarteret och i staden samt stödåtgärder i ett boende är viktigt för vår målgrupp eftersom det hjälper till att möta individuella behov, främja självständighet och ökad livskvalitet, skapa trygghet och säkerhet, stödja sociala interaktioner och skapa kontinuitet och stabilitet i boendemiljön.

Syftet med projektet är att förstå hur olika typer av boendelösningar och komplement till boendelösningar kan minska ensamheten och positivt påverka den psykiska hälsan hos personer med lindriga intellektuella funktionsnedsättningar och högfungerande autism. Vi vill bidra till kunskapen om hur nya boendelösningar kan minska ensamheten bland människor i målgruppen, främja social interaktion och utveckling av vänskap.

2.3. Förstudiens omfattning

Förstudien är ett resultat av ett beviljat anslag från ARQ. Ansökan gällde en förstudie i boendelösningar som kan förstärka livskvaliteten för de personer som har högfungerande autism och lindrig intellektuell funktionsnedsättning och omfattade 5 stycken arbetspaket (AP). Anslaget från ARQ ska bidra till arbetspaket AP3 och AP4 som bedöms relevanta för stiftelsernas ändamål. Rapportering ska avse utvecklingen av båda arbetspaket.

Befintliga boendelösningar - AP 3: I detta arbetspaket utforskar vi hur olika typer av boendelösningar kan bidra till att minska ensamheten. Genom deskresearch av Göran Lundqvist samt workshop mellan Göran Lundqvist och Ivette Arroyo utforskar vi och skapar insikter kring det utforskande arbetet. Vi undersöker praktiska erfarenheter från färdigställda bostadsprojekt samt olika forskningsprojekt som tacklar den oönskade sociala isoleringen genom olika boendelösningar.

Komplement till boendelösningar - AP 4: I detta arbetspaket utforskar vi hur boendet kan kompletteras för att minska ensamheten. Genom deskresearch av Göran Lundqvist samt workshop mellan Göran Lundqvist, Ivette Arroyo och Mia Löveråsen utforskar vi och skapar insikter kring det utforskande arbetet. Lokaliseringen av boendelösningen i kvarteret och i staden samt stödåtgärder i ett boende är viktigt för vår målgrupp eftersom det hjälper till att möta individuella behov, främja självständighet och ökad livskvalitet, skapa trygghet och säkerhet, stödja sociala interaktioner och skapa kontinuitet och stabilitet i boendemiljön.

3.1. Befintliga boendelösningar

Befintliga boendelösningar - AP 3:

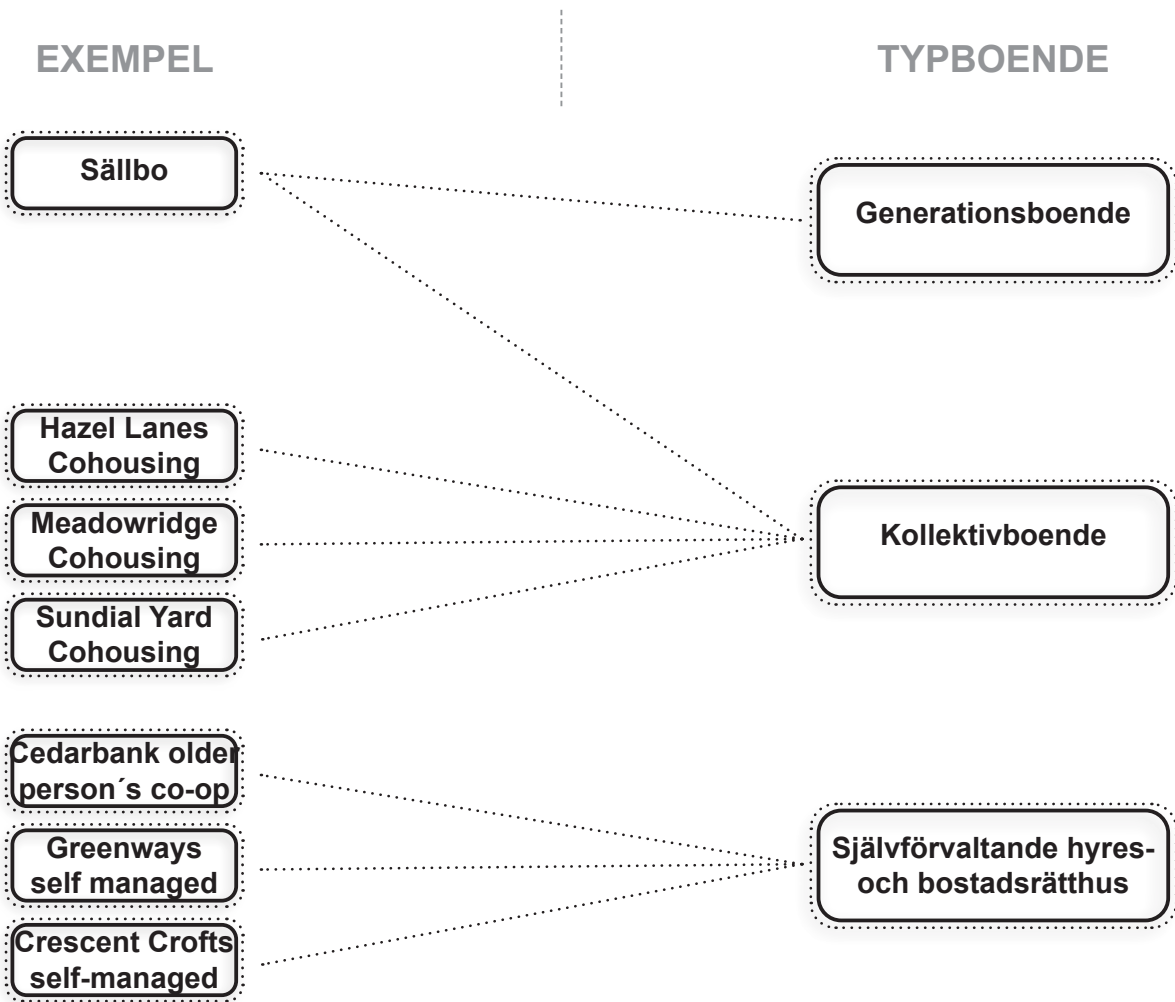
I detta arbetspaket utforskar vi hur olika typer av boendelösningar kan bidra till att minska ensamheten. Genom deskresearch av Göran Lundqvist samt workshop mellan Göran Lundqvist och Ivette Arroyo utforskar vi och skapar insikter kring det utforskande arbetet. Vi undersöker praktiska erfarenheter från färdigställda bostadsprojekt samt olika forskningsprojekt som tacklar den oönskade sociala isoleringen genom olika boendelösningar.

Forskningsprojekt som tacklar den oönskade sociala isoleringen

Forskningsprojekt som tacklar den oönskade sociala isoleringen

Redan under 1970-talet började man i Sverige och Danmark att experimentera med kollektivhus, en boendeform där hushåll delar på vissa gemensamma funktioner som kök, vardagsrum och tvättstuga. Även om det primära syftet ofta var att underlätta det vardagliga livet – exempelvis genom gemensam barnomsorg och ökad jämställdhet – fanns också en tydlig tanke om att främja social samvaro och gemenskap. Utifrån dessa idéer har det utvecklats olika former av bogemenskaper, eller gemenskapsboenden, där man kombinerar privatliv i egna lägenheter med tillgång till delade utrymmen. Dessa boendeformer bygger på principer som ömsesidigt stöd, självförvaltning och aktivt deltagande från de boende. I Sverige började bogemenskaper med särskild inriktning på äldre personer samt vuxna utan hemmaboende barn ta form från 1993, även om utvecklingen har varit relativt begränsad i omfattning. År 2008 infördes trygghetsboenden som ett mer strukturerat initiativ för att minska ensamhet och passivitet bland äldre.

Trots att både olika varianter på kollektivhus och trygghetsboenden har potential att motverka oönskad social isolering, är det fortfarande relativt få forskningsprojekt som har undersökt deras konkreta effekter på livskvalitet och ensamhet. Vi har undersökt två intressanta forskningsprojekt, Sällbo (2021) och CHIC (2024)

Sällbo - Sällskap och Bo

Sällbo är en ny typ av samarbetsboende som erbjuder möjligheter för invånare att interagera, umgås och åstadkomma social förändring. Byggnaderna är ursprungligen från 60-70-talet och renoverades till Sällbo 2019. 51 lägenheter och 72 boende. Mer än hälften av de boende är äldre (+70 år), 10 boende är unga migranter (18-25 år) och resten är unga vuxna (18-25 år).

Syftet med forskningen är att utforska den rumsliga dimensionen av social integration. Social integration ses som en process som involverar människor från olika generationer och etniska bakgrunder, som äger rum i gemensamma utrymmen och vardagsliv som olika former av socialisering.

En viktig slutsats från denna studie är att social integration sker genom möten i vardagen i gemensamma utrymmen – både inomhus och utomhus. De små lägenheterna och gemensamma utrymmena underlättar möten i vardagen och förhöjer en social anknytning. Studien påbörjades innan Covid-19 och pandemin förstärkte de boendes delaktighet och självbestämmande när det gäller användning av gemensamma utrymmen.

CHIC-Collaborative Housing and Innovation in Care

Målet med forskningen var att undersöka påståendet om att olika varianter av boendekollektiv och bogemenskap kan stödja äldre invånare på ett sätt som kan minska behovet av formell vård. De boendetyper som de undersöker är kollektivboende och självförvaltande hyres- och bostadsrätthus.

Kollektivboende-rörelsen har förespråkade att boendetyperna bidrar till att bygga starka gemenskapsband och ömsesidigt stöd. Forskningen bekräftade detta och de fann också att en känsla av gemenskap och ömsesidigt stöd även fanns i de andra fallstudiegemenskaperna som omfattar självförvaltande bostadsrätts- och hyresrätthus.

Hazel Lanes Cohousing. Kollektivboende byggt 2016. 25 lägenheter varav 17 är ägarlägenheter och 8 är uthyrda via socialen. 26 kvinnor bor här och alla är över 50 år.

Meadowridge Cohousing. Kollektivboende byggt 2019. 23 ägarlägenheter. 31 medlemmar bor här och alla är över 50 år.

Sundial Yard Cohousing. Kollektivboende med 34 lägenheter varav de flesta är ägarlägenheter. 71 boende i alla åldrar.

Cedarbank older person's co-op. Grundades 1985. 64 bungalow och lägenheter. De boende är hyresgäster. Det finns servicepersonal på plats.

Greenways self managed. Byggt på 90-talet och de boende tog över förvaltningen 2008. De boende blockhyr och förvaltar själva fastigheten.

Crescent Crofts self-managed. 53 bungalow och 60 boende, alla över +55 år. De boende blockhyr och förvaltar själva fastigheten med en dygnet runt service.

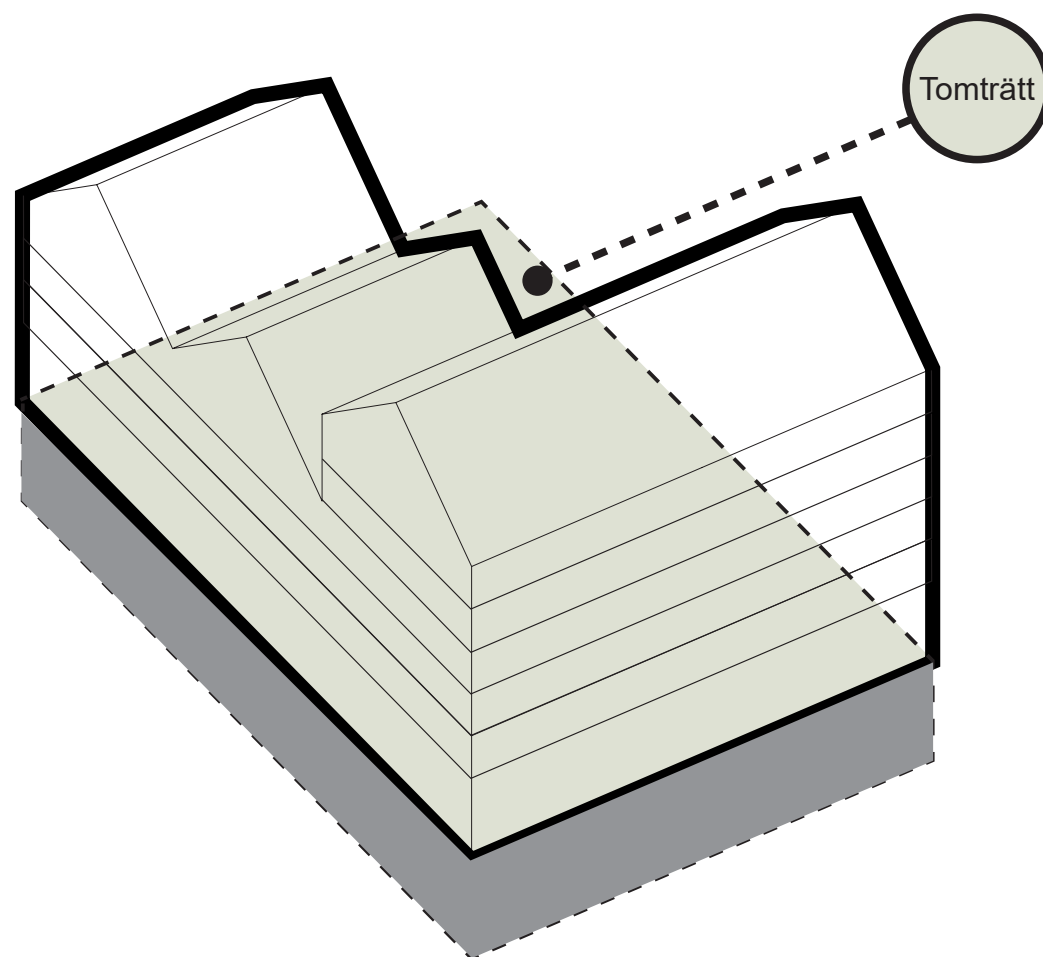
Fastighetens boendeform - Tomträtt

Tomträtt

Tomträtt är en form av nyttjanderätt där marken ägs av kommunen (eller ibland staten), där tomträttsinnehavaren får nyttja marken nästan som en fastighetsägare. Istället för att köpa marken, hyrs den mot en årlig avgift, kallad tomträttsavgäld. Själva byggnaden ägs, men inte marken den står på.

Tomträtt används ofta vid byggnation av småhus, flerbostadshus eller kommersiella byggnader, särskilt i större städer där kommunen vill behålla kontroll över marken men ändå möjliggöra nybyggnation. Det är också en vanlig modell vid socialt eller blandat bostadsbyggande, eftersom den ger lägre tröskel för att komma igång.

En stor fördel med tomträtt är att den minskar den initiala kostnaden, marken behöver inte köpas. Det gör det billigare att bygga även i attraktiva lägen där markpriserna annars kan vara höga. Det finns även exempel där kommuner har subventionerat tomträttsgälden för projekt med fokus på social hållbarhet.

Fastighetens boendeform - Upplåtelseform

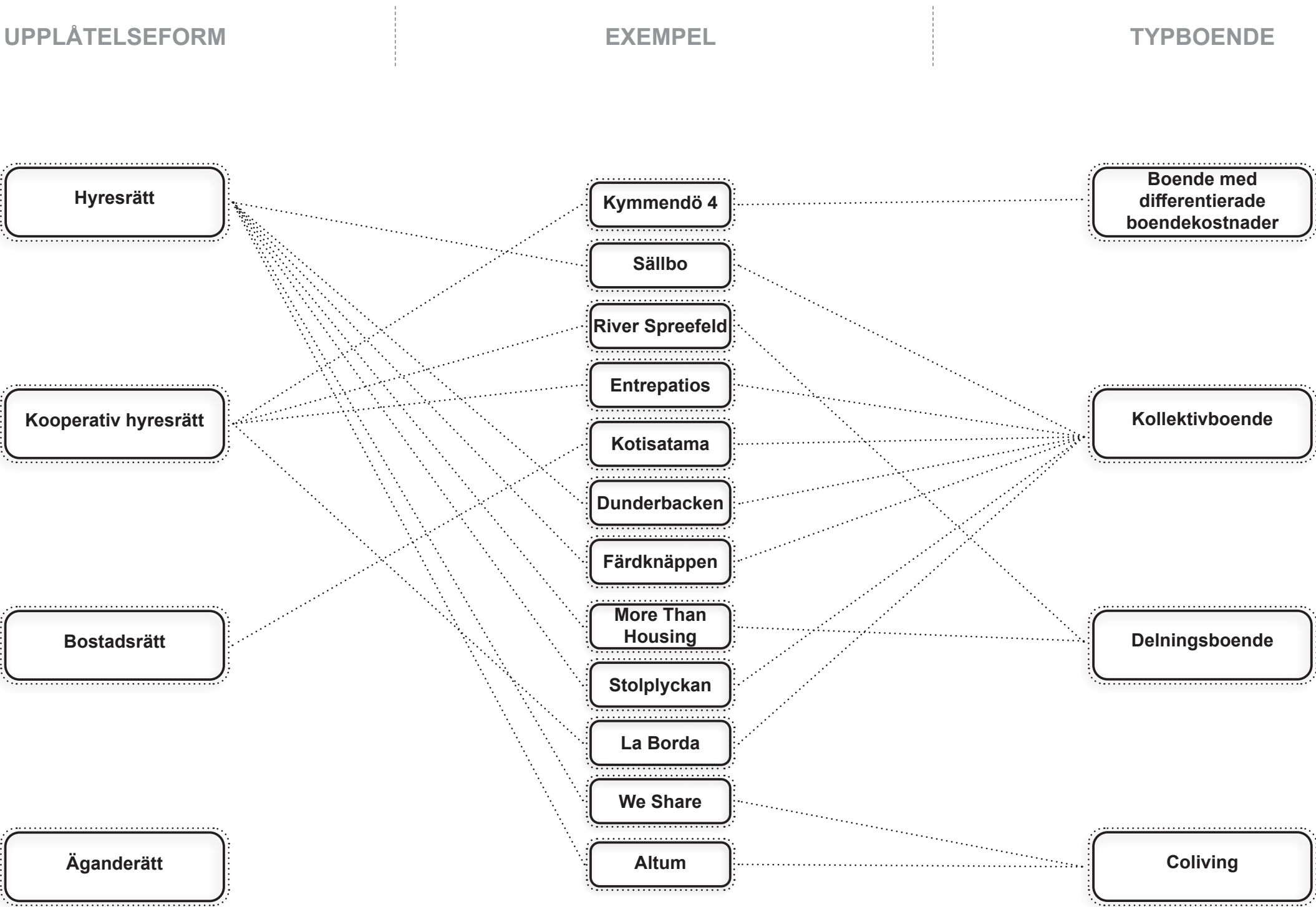
Upplåtelseformen, om man hyr, äger eller delar boendet, påverkar i viss mån möjligheten till social gemenskap samtidigt som det är flera parametrar som har betydelse för att motverka social isolering (Till exempel, hur boendet utformas och förvaltas, och vilket socialt stöd och sammanhang som erbjuds).

Hyresrätten är vanlig i Sverige och används ofta i socialt inriktade bostäder som trygghetsboenden. Den är tillgänglig för många, särskilt äldre eller personer med mindre resurser. Gemensamma lokaler och organiserade aktiviteter kan främja kontakt, men kort boendetid och begränsat inflytande över boendemiljön kan göra det svårare att bygga långvariga relationer.

Kooperativ hyresrätt är en boendeform där de boende är medlemmar i en förening som hyr ut bostäderna. Det är vanlig i kollektivhus och bostadsföreningar. Den främjar delaktighet, samarbete och social gemenskap, men kräver också engagemang och är ännu relativt ovanlig.

Bostadsrätt ger stabilitet och möjlighet till långvariga grannrelationer. Föreningar kan stärka gemenskap genom gemensamma aktiviteter. Samtidigt kan höga kostnader och individualiserad utformning, särskilt i nyproduktion, minska det sociala utbytet.

Äganderätt är vanlig i småhus, radhus och villor. Boendeformen kan bidra till trygga grannskap över tid. I initiativ som ekobyar eller bostäder med gemensamma ytor finns potential för social kontakt. Men för äldre som bor kvar ensamma kan risken för isolering öka.

Fastighetens boendeform - Typboende - Kollektivhus/Delningsboende/Coliving

Typboende

Olika boendetyper har olika juridiska och praktiska förutsättningar, och de boendeformer som särskilt främjar social gemenskap och motverkar ensamhet är olika varianter av boendekollektiv och bogemenskap; kollektivboende, delningsboende och Coliving. Dessa typer av boenden uppmuntrar till gemensamt vardagsliv där man till exempel lagar mat, äter och umgås tillsammans, delar saker, lär av varandra, får nya vänner och känner trygghet i gemenskapen. Eftersom det ofta är en utmaning för målgruppen att bygga och upprätthålla sociala relationer, skapar dessa boenden goda möjligheter till interaktion, vilket stärker känslan av tillhörighet och minskar risken för ensamhet. Den sociala gemenskapen gör att de boende kan stötta varandra i både praktiska och känslomässiga aspekter av vardagen. Samtidigt kan gemensamma aktiviteter och fasta rutiner bidra till en stabil, förutsägbar tillvaro, något som ofta är viktigt för personer som har svårt att strukturera sin tid. Boendeformerna kombinerar privata bostäder eller rum med tillgång till gemensamma utrymmen, vilket ger utrymme för individuell utveckling samtidigt som man blir en del av ett sammanhang. Att vara en del av en grupp minskar ensamhet och ökar känslan av tillhörighet, något som är särskilt värdefullt för personer som annars har svårt att skapa sociala relationer.

Kollektivhus

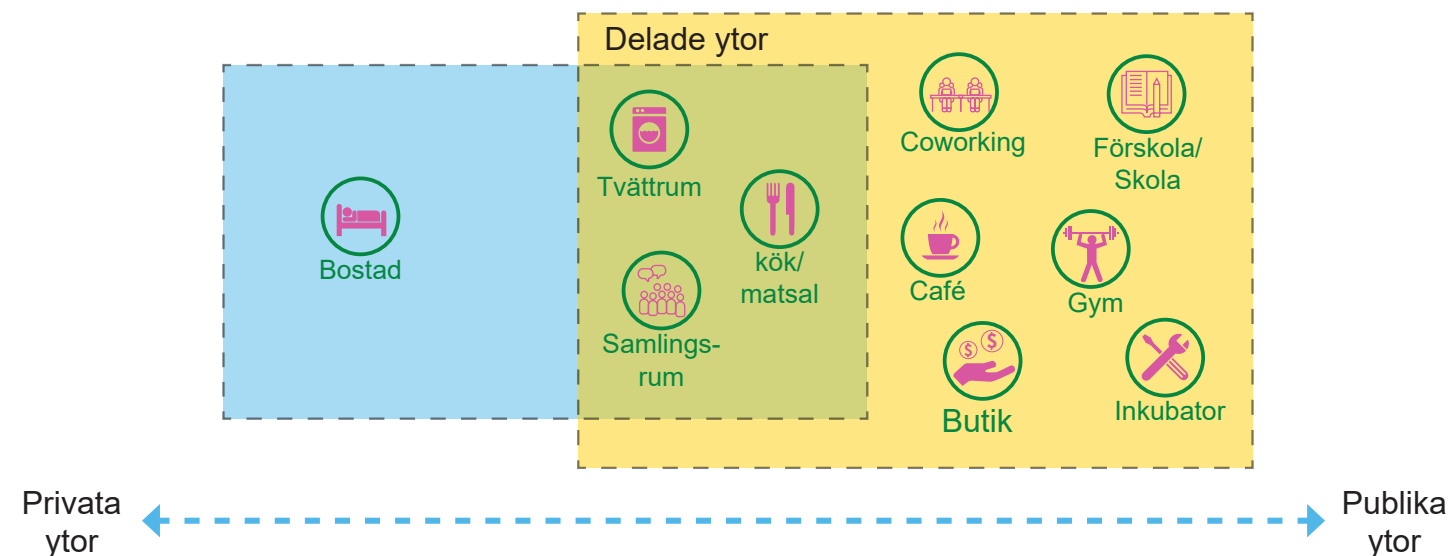
I ett kollektivhus har de boende en egen fullt utrustad lägenhet, samtidigt som de har tillgång till ett gemensamt kök och matsal och övriga gemensamhetsytor. I de gemensamma ytorna finns plats att umgås och arbeta med de sysslor som man kommit överens om att göra tillsammans. Hyran för dessa ytor är fördelad mellan lägenheterna i huset. I ett kollektivboende tar de boende ansvar för huset och de gemensamma aktiviteterna. Ett kollektivhus behöver bestå av 4 grundpelare för att kunna fungera; gemensamma utrymmen, självorganisation, demografisk sammansättning och delning.

Delningsboende

Delningsboende är en boendeform där flera personer delar på ett hushåll, oftast med egna sovrum men gemensamma utrymmen som kök, vardagsrum och ibland badrum. Det kan vara allt från två personer som delar en lägenhet till större grupper som bor i ett gemensamt hus. Delningsboende påminner mycket om ett kollektivhus där den stora skillnaden är att delningsboende inte har fullt utrustade lägenheter vilket finns i kollektivhus.

Coliving

Coliving är en modern form av delningsboende som skiljer sig från kollektivboende och delningsboende genom att erbjuda olika typer av tjänster och service, vilket gör att boendeformen ofta uppfattas som mer exklusiv än till exempel kollektivhus och studentbostäder. Bland annat är Coliving-bostäder fullt möblerade och utrustade.

Färdigställda bostadsprojekt

Den gemensamma nämnaren för de olika boendeanalternativen är en strävan efter ökad gemenskap, delaktighet och hållbarhet. I Colive Altum i Lund bor unga vuxna i delningslägenheter med privata rum och gemensamma ytor, och matchas med roomies via en digital tjänst. Kollektivhuset Färdknäppen i Stockholm är planerat för personer 40+ utan barn, där gemensamma utrymmen främjar socialt liv. Dunderbackens bogemenskap, också i Stockholm, kombinerar privata lägenheter med ett aktivt gemensamt liv där matlagning och städning är obligatoriska inslag. Kymmendö erbjuder kooperativa hyresrätter med differentierad hyressättning beroende på ekonomiska förutsättningar, för att främja inkludering. I Stolplyckan i Linköping finns både förskola, trygghetsboende och kollektivhus i samma kvarter, med stort fokus på samverkan och hållbara gemenskaper. SällBo i Helsingborg är ett generationsöverskridande boende som kombinerar unga vuxna och äldre, med fokus på integration och social samvaro.

I Stockholm erbjuder även We Share ett delningsboende för personer långt från bostadsmarknaden, där gemensamma utrymmen kombineras med stöd från en community manager. Internationellt finns liknande initiativ: Entrepatis i Madrid är ett kooperativ med miljöfokus och gemensamma lokaler; Kotisatama i Helsingfors är ett seniorboende med starkt socialt stöd och delaktighet; More than housing i Zürich är ett kooperativ med klusterlägenheter och rikliga gemensamma ytor; La Borda i Barcelona är ett kooperativ med fokus på sociala ytor och ekologisk hållbarhet; River Spreefeld i Berlin erbjuder flexibla klusterlägenheter där invånarna själva styr över planlösningar och utnyttjande av gemensamma rum. Samtliga boendeformer visar på alternativa sätt att organisera boende där social samvaro, hållbarhet och ekonomisk tillgänglighet står i centrum.

Färdigställda bostadsprojekt

Altum	Lund
Dunderbacken	Stockholm
Färdknäppen	Stockholm
Kymmendö4	Stockholm
Stolplyckan	Linköping
Sällbo	Helsingborg
WeShare	Stockholm
Entrepatis	Madrid
Kotisatama	Helsingfors
LaBorda	Barcelona
MoreThanHousing	Zurich
RiverSpreefeld	Berlin

Färdigställda bostadsprojekt - Altum

Altum - Lund

Upplåtelseform: Hyresrätter.

Typboende: Coliving

Arkitekt: Fojab

År: 2024

Antal lgh: 81 bostäder i 10 delningslägenheter.

Fastighetsägare: LKF

Operatör: Colive AB

Hyreskostnad: 7797:- - 8395:-

Tomträtt: Nej

Delningsboendet Colive Altum är för unga vuxna. Varje våningsplan är en så kallad delningslägenhet med ett stort gemensamt vardagsrum och kök plus egna mindre rum för sex till tolv personer. Totalt 81 bostadsrum är fördelade på 10 lägenheter. På bottenplan finns hela husets "hang out" med biorum och plats för fest.

Hyresgästerna får sitt eget privata rum med egen toalett och dusch men delar på sociala umgängesytor och kök samt en stor uteplats, gemensamma balkonger och aktivitetsrum.

I månadsavgiften till COLIVE AB ingår bland annat hemförsäkring, internet, städning av gemensamma ytor samt möblemang.

Innan hyresgästerna erbjuds bostad genomför COLIVE AB en så kallad roomie-matchning via en matchningstjänst. Hyresgästen svarar på ett antal frågor för att sedan utifrån svaren matchas med sina nya roomies.

Färdigställda bostadsprojekt - Dunderbacken

Kollektivhuset Dunderbacken - Stockholm

Upplåtelseform: Hyresrätt (för livets andra halva, >40 år utan hemmavarande barn).

Typboende: Kollektivhus

Arkitekt: Thomas Hultegård, Arkitekthuset

År: 2010 (renovering och anpassning till en existerande byggnad)

Antal lgh: 61 st.

Fastighetsägare: Familjebostäder AB, Stockholms kommunala fastighetsbolag

Tomträtt: Nej

Dunderbackens bogemenskap vänder sig till personer som är över 40 år och utan hemmavarande barn. Här har hyresgästerna fullt utrustade egna lägenheter precis som i ett vanligt hyreshus. Men här har hyresgästerna också tillgång till 500 kvadratmeter gemensamma ytor med stort kollektivkök, matsal, allrum med bibliotek, gästlägenhet, gym, bastu, snickarrum och systuga. Dessutom en prunkande trädgård med egna odlingar.

Här lever var och en sitt eget liv men här finns också en grundläggande gemenskap att delta i efter behov och lust. Hjärtat i kollektivhuset är den gemensamma matlagningen. Måndag till fredag serveras middag lagad av våra matlag till självkostnadspris. Det är obligatoriskt att delta i matlagning och för den delen också i städning av de gemensamma ytorna. Vill man ha mer gemenskap finns dessutom det dagliga 11-kaffet, filmkvällar, sy- och stickkvällar, läsecirklar, målareftermiddagar, föredrag, pubkvällar, fester, grillkvällar på sommaren, julpyssel vid julen, trädgårdssysslor och en hel del annat allteftersom andan faller på.

Färdigställda bostadsprojekt - Färdknäppen

Färdknäppen - Stockholm

Upplåtelseform: Hyresrätt (för livets andra halva, >40 år utan hemmavarande barn).

Typboende: Kollektivhus

Arkitekt: Jan Lundquist

År: 1993

Antal lgh: 43 st.

Fastighetsägare: AB Familjebostäder, Stockholms kommunala fastighetsbolag

Tomträtt: Nej

Kollektivhuset Färdknäppen har planerats av en grupp blivande hyresgäster i samarbete med arkitekten Jan Lundquist och AB Familjebostäder. Lägenheterna är normala med kök och badrum/duschrum, men när de byggdes var de mindre än dåtidens bostäder. 10 % av den privata ytan användes till gemensamma ytor. De gemensamma ytorna, 345 kvm, är fördelad på storkök, matsal, allrum med bibliotek, gästrum, hobbyrum, takterrass, förråd, matkällare, motionsrum, bastu, datorrum samt två gästrum. Lokalerna är planerade för att skapa kontakt och gemenskap. De är flexibla och har glasade fönster mot kommunikationsytorna.

Idag bor här ett 50-tal personer från 40 år och uppåt, idealet är att cirka hälften av de boende är yrkesverksamma och hälften är pensionärer och så har det hittills också varit. För att bo i Färdknäppen ska man vara medlem i kollektivhusföreningen, delta i husets gemensamma liv samt vara 40+ och inte ha några hemmavarande barn under 18 år.

Färdigställda bostadsprojekt - Kymmendö 4

Kymmendö 4 - Stockholm

Upplåtelseform: Kooperativ hyresrätt

Typboende: Flerfamiljshus samt småhus

Arkitekt: Kod arkitekter

År: 2024

Antal lgh: 37 lgh. och 4 radhus.

Fastighetsägare: Stockholms Stadsmission

Tomträtt: Nej

Bostäderna riktar sig till människor som har svårt att skaffa ett långsiktigt boende på egen hand. Här ingår differentierad hyressättning, behovsorienterade urvalskriterier och sänkta krav på bland annat hyresgästernas inkomst.

Lägenheterna hyrs ut som kooperativa hyresrätter, vilket innebär att alla hyresgäster blir medlem i en kooperativ hyresrättsförening som de i sin tur hyr lägenheten av. Det som skiljer en kooperativ hyresrätt från en traditionell hyresrätt är att hyresgästen genom sitt engagemang som medlem i föreningen får större inflytande över fastigheten och den gemensamma boendemiljön. Föreningen har en styrelse som kommer att bestå av både hyresgäster och representanter från fastighetsägaren Stockholms Stadsmission.

Syftet med att ha en kooperativ hyresrättsförening är att främja gemenskap och delaktighet i boendemiljön, men också att möjliggöra en överkomlig hyreskostnad genom att erbjuda olika hyresnivåer. I en kooperativ hyresrättsförening är det stadgarna och styrelsen som styr hyresnivåerna i fastigheten. I det här huset finns det tre olika lägenhetskategorier, med tre olika hyresnivåer. Det innebär att lägenheter av samma storlek och standard har olika månadshyror beroende på vilken lägenhetskategori den tillhör. Vilken månadshyra som gäller beror på hyresgästens ekonomiska förmåga.

Poängen med det systemet är att man som hyresgäst ska kunna hyra ett tryggt och långsiktigt boende utan att behöva avvara en för stor del av hushållets disponibla inkomst. På så sätt hoppas Stockholms Stadsmission sänka trösklarna till ett eget förstahandsboende.

Invändigt präglas varje lägenhet av en effektiv planering med hög och slitstark standard. Enrumslägenheterna och radhusen har separata förråd, medan övriga lägenheter har förråd i lägenheten. Dessa har fönster installerade, vilket ger möjlighet att göra om rummet till exempelvis barnkammare vid behov.

Färdigställda bostadsprojekt - Stolplyckan

Stolplyckan - Linköping

Upplåtelseform: Hyresrätt (för alla åldrar) samt trygghetsboende.

Typboende: Kollektivhus

Arkitekt: Ljungqvist och Höijer Arkitektkontor AB

År: 1981

Antal lgh: 180 st. hyreslägenheter samt 27 st. trygghetsboende.

Fastighetsägare: Stångåstaden, Linköpings kommunala fastighetsbolag

Tomträtt: Ja

Stolplyckan är ett av de största kollektivhusen i Sverige. Kvarteret består av fyra huskroppar som binds samman av ett korridorsystem i entréplan. Alla i Stolplyckan har sin egen lägenhet och kan delta i aktiviteter och umgänge efter tycke och smak. Här finns också ett trygghetsboende och en förskola. Lokalerna delas av kollektivet och kommunen. Genom att ha etablerat en mötesplats för äldre i området, vilken drivs av kommunen, bidrar det till att kollektivboendet interagerar med det övriga samhället utanför området.

Kollektivet har många gemensamma utrymmen, cirka 2000 kvm, så som storkök, matsal, café, gypshall, lastcykelpool, snickeri, ateljé, keramik, återbruk, hönshus, odlingslotter med mera. Alla boende har även möjlighet att boka två gemensamma gästrum. På grund av kollektivboendets storlek kan det kollektiva engagemanget bibehållas oavsett om det förändras för några individer från tid till annan. Genom dess olika boendeformer och storlek finns det olika individer som kan ta ansvar för husstyrelsen och delta i de olika 13 arbetsgrupperna.

Färdigställda bostadsprojekt - SällBo

SällBo - Helsingborg

Upplåtelseform: Hyresrätter.

Typboende: Kollektivhus

År: Fredriksdalshemmet (äldreboende) byggdes 1969 och renoverades till SällBo 2019.

Antal lgh: 51 lgh.

Fastighetsägare: Helsingborgshem

Tomträtt: Nej

Konceptet kallas SällBo och namnet är en sammansättning av orden sällskap och bo. I boendet sammanförs äldre och unga för att minska ensamheten och främja integration mellan generationer och kulturella bakgrunder. När fastigheten skulle renoveras kom flyktingkrisen och fastigheten blev ett boende för flyktingar, däribland nyanlända. Det väckte idén att sedan blanda äldre ensamstående personer med unga etablerade svenskar och nyanlända. På så vis skulle man öka chansen för de nyanlända att integreras och ge de äldre sällskap.

Det nya med Sällbo är att man handplockade de boende och gjorde ett undantag från regeln om bostadskö. Eftersom den sociala aspekten av boendet står i fokus hyrs lägenheterna ut genom intresseanmälan och intervjuer.

Det finns två olika typer av kontrakt: ett vanligt hyreskontrakt samt ett socialt kontrakt där man skriver under på att umgås minst två timmer i veckan (kontrolleras inte), och här finns en värd som stöd och inspiration, samt delta i ett månatligt husmöte. Man kan inte välja lägenhet – grannarna blandas även på varje enskilt våningsplan. För att undvika en klassisk källa till konflikt utförs städningen av ett städbolag.

De 51 lägenheter, mellan 36 och 50 kvadratmeter, är fördelade på två rum och kök. Utöver den privata lägenheten, har hyresgästerna tillgång till gemensamma ytor på cirka 580 kvadratmeter, med möjlighet till bland annat matlagning, odling, bakning, vardagsrum, spelrum, syrum och träning, bibliotek och ateljé. I 31 av de 51 lägenheterna bor det pensionerade 70-plusare. De övriga är unga vuxna mellan 18 och 25 år, varav hälften nyligen har kommit till Sverige, utan sina föräldrar. Alla i boendet har olika livssituation. Några bor ensamma efter att deras partner har gått bort, vissa har precis börjat jobba och en del har nyligen fått sina uppehållstillstånd. Alla bor i varsin privat lägenhet men de har alla valt att bo just här för att få möjligheten att dela kvalitetstid med sina grannar. Ibland lagar de mat ihop, fikar eller bara samtalar och stöttar varandra. De organiserar också regelbundna aktiviteter i de generösa gemensamhets-utrymmena. Det finns bland annat ett gemensamt vardagsrum, fyra delade kök, en konst- och hantverksstudio, ett bibliotek, ett yoga- och träningsrum, ett spelrum, ett filmrum och ett pusselrum. Även utomhus finns det gemensamma sällskapsutrymmen såsom sittplatser, grillplatser, blomrabatter och en köksträdgård.

Färdigställda bostadsprojekt - Weshare

We Share/Gaffelseglet - Stockholm

Upplåtelseform: Hyresrätter.

Typboende: Coliving

Arkitekt: E/S-A Arkitekter

År: 2021

Antal lgh: 10 bostäder i 1 delningslägenhet.

Fastighetsägare: Stena fastigheter

Operatör: Stockholms stadsmission

Hyreskostnad: 7797:- - 8395:-

Tomträtt: Nej

Bostaden ligger i en nybyggd hyresfastighet och är modernt inrett av IKEA. Alla hyresgäster har ett eget låsbart rum (8–16 kvm) med privat badrum. Hyresgästerna delar sedan på 150 kvm gemensamma ytor. Här ingår kök, matplats, vardagsrum, tvättstuga (3 maskiner och 1 torktumlare), hall och balkonger. Hyresgästerna har även eget källarförråd på 3 kvm var. Boendet har även tillgång till innergård med växthus, cykelställ, cykelförråd och cykelverkstadshörna (inomhus).

Hyresgästerna varierar när det kommer till bakgrund och ålder men har alla gemensamt att de anmält sitt intresse för satsningen. Samtliga har erfarenhet av att stå långt ifrån den ordinarie bostadsmarknaden och ser de absoluta fördelarna med att bo i ett delningsboende. Stockholms Stadsmission har matchat hyresgästerna för att skapa god sammanhållning, trivsel och trygghet i hushållet.

Delningsboenden erbjuder även unika möjligheter när det kommer till hållbarhet och gemenskap. Människor mår bra av gemenskap, egenmakt och delaktighet. Utöver de sociala och miljömässiga fördelarna innebär delningen av gemensamma boendeytor att Stockholms Stadsmission kan erbjuda överkomliga hyresnivåer.

I andra We Share-boenden har varje boende tilldelats en Community manager som är hyresgästernas kontaktperson. Community manager handlar om att vara en knutpunkt för de boende i We Shareenheterna och kommer även ansvara för kulturen på anläggningen genom att anordna exempelvis event. Det kommer vara en person som blir hyresgästernas första kontakt istället för uthyrare, fastighetsvärd och förvaltare, även om dessa kommer finnas med i bakgrunden.

Färdigställda bostadsprojekt - Entrepatis

Entrepatis - Las Carolinas - Madrid

Upplåtelseform: Kooperativ hyresrätt

Typboende: Kollektivhus

Arkitekt: sAtt

År: 2020

Area: 1400 kvm BTA

Antal lgh: 17 st

Fastighetsägare: Bostadskooperativet Entrepatis

Tomträtt: Ja

Entrepatis är ett kooperativ bildat med det gemensamma målet, att leva under en mer sammanhållen modell med miljömässiga, ekonomiska och sociala värderingar. Ett av Entrepatis ursprungligen fem mål som byggnaden skulle uppfylla var att skapa en ekonomiskt lönsam affärsmodell vars månatliga kostnad inte skulle överstiga 10 euro / m² för varje bostadsenhet och att det finansieras med etisk bankverksamhet. Inom gruppen som initierar initiativet finns experter inom energiomställning, förnybar energi, vattenhantering, avfallshantering och social ekonomi.

Fastigheten består av 5 våningar: källare, bottenvåning, två standardvåningar och en vind. I källaren finns en parkering för 17 bilar med två laddplatser för elbilar, teknik och den gemensamma tvättstugan. Fastigheten består av 17 bostäder och 2 gemensamma lokaler. Den ena lokalen finns på bottenvåningen med möjlighet till öppning mot kvarteret och den andra lokalen finns på vindsvåningen mot den stora gemensamma terrassen. Gemensamhetsutrymmena består av de 2 gemensamma lokalerna, loftgångarna och takterrassen vilka främjar sociala kontakter och gemenskap.

Färdigställda bostadsprojekt - Kotisatama

Kotisatama - Helsingfors

Upplåtelseform: Bostadsrätt

Typboende: Kollektivhus

Arkitekt: Sivén&Takala

År: 2015

Antal lgh: 63 st

Fastighetsägare: Kotisatama bostadsrättsförening

Tomträtt: Ja

Detta är det andra projektet som Aktiiviset Seniorit (Föreningen Aktiva Seniorer) gör för sina medlemmar som nyligen gått i pension eller kommer att gå i pension inom en snar framtid. Kravet för att bli bosatt är att minst en av invånarna ska ha passerat minimiåldern på 48 år. Det ger äldre medborgare en ny typ av boende som delvis bygger på kollektiv hjälp från grannar och ger många gemensamma utrymmen för sina invånare. Den andra halvan av kvarteret, Leonsatama, är vanligt ägarboende +55 seniorbostäder av Helsingfors bostadsproduktionsavdelning (ATT).

Kotisatama ritades av Sivén & Takala arkitekter i samarbete med de framtida invånarna i byggnaden. Därigenom anpassades lägenheter för de olika brukarnas behov. Utöver detta planerades även de gemensamma faciliteterna i byggnaden tillsammans med de boende. De gemensamma utrymmena finns på markplan, första och åttonde våningen. På bottenvåningen finns kök, matsal, hobbyrum och cykelskydd. På andra våningen finns bibliotek, kontor, tvättstuga och gästrum. Den översta våningen rymmer två bastur, ett träningsrum i anslutning till en multifunktionell sittplats med öppen spis. Det finns också ett växthus, vars grönska rinner ut på terrassen under varmare årstider.

Färdigställda bostadsprojekt - La Borda

La Borda - Barcelona

Upplåtelseform: Kooperativ hyresrätt

Typboende: Kollektivhus

Arkitekt: Lacol

År: 2018

Area: 3000 kvm BTA

Antal lgh: 28 st

Fastighetsägare: Kooperativet La Borda

Tomträtt: Ja

La Borda är Barcelonas första kooperativa bostadshus som initierades 2012. Föreningen har arrende för marken och betalar en mindre årlig summa för den. Den södra fasaden vetter mot innergården, som kommer att göras om till en stadsdelspark 2022. La Borda är en av Spaniens största träbyggnader. Cyklar ställs i hallen eller hängs på väggen. Föreningen valde att inte ha ett underjordiskt garage inte bara av kostnadsskäl, utan också av ekologisk övertygelse. Fastigheten, som är en del av en rad med atriumhus, var tillräckligt djup för att bygga en rymlig hall. Hallen är sju våningar hög vilken bidrar till att alla utrymmena får dagsljus och framför allt bidrar den till att främja kommunikationen mellan de boende.

Hallen är omgiven av gallerier. På norra sidan breddar denna kommunikativa zon på första övervåningen till en tvåvåningsgemensam plattform som kan utökas senare. Från denna plattform leder en ståltrappa upp till gästlägenheterna. Staden Barcelona stöder kooperativa lägenheter, men hittills bara bostadsutrymmen, inte gemensamma utrymmen. Det är därför dessa områden i La Borda har utvecklats sparsamt. I det efterföljande La Balma-projektet, som står i stadsdelen Poblenou, utformade Lacol de gemensamma ytorna för att bli betydligt mer kompakta på grund av utrymmesbrist men också brist på finansiering. De 28 lägenheterna kan flexibelt arrangeras i olika storlekar på 40, 60 eller 75 m². Enheterna på norra sidans fjärde och femte övre våning har ett horisontellt fönsterband mot gatan istället för balkonger. Ändå är de behagligt svala på sommaren. – Hallen är en termisk buffertzon. Det är inte uppvärmt, men för det mesta är det tillräckligt varmt, och på sommaren är det svala klimatet idealiskt.

Färdigställda bostadsprojekt - More Than Housing

Hunziker Areal / More Than Housing - Zurich

Upplåtelseform: Kooperativ hyresrätt

Typboende: Delningsboende

Arkitekt: Duplex Architekten & FuturaFrosch, Müller Sigrist Architekten, Architekturbüro Miroslav Šik, pool Architekten, Müller Illien Landschaftsarchitekten

År: 2009-2015 (Byggår: 2012-2015)

Area: 40 200 kvm (området), 13 byggnader, total BTA: 77 500 kvm, 106 p-platser. 1200 boende och 150 arbetsplatser (7 000 kvm)

Antal lgh: 370 st

Fastighetsägare: Bostadskooperativet Mehr als Wohnen

Tomträtt: Ja

Det är ett av de första projekten som byggdes under bostadskooperativet "Mehr als Wohnen" (More Than Housing). De 13 bostadshusen ritades av 5 olika arkitekter. Varje byggnad har sin egen unika arkitektoniska karaktär. Utvecklingen syftade till att skapa en kollektiv bostadsgemenskap där det skulle finnas utrymme för samhällsaktiviteter och interaktioner. Skapandet av torg och gångbara gator runt kvarteren bidrar till att skapa denna sociala miljö. En uppsättning delade utrymmen som kallas "allmänna" planeras i hela distriktet. De bestämdes av de lokala invånargrupperna utifrån deras behov. Dessa utrymmen inkluderar trädgårdar, en reparationsverkstad, ett yogarum och en lekplats inomhus.

Haus A består av klusterlägenheter /delningsboende vilket är en ny boendeform där flera privata bostäder kombineras med gemensamt utnyttjade ytor. De privata bostäderna består av ett eller flera rum, har eget badrum och är valfritt utrustade med pentry-kök. De gemensamt använda rummen omfattar vardagsrum, matlagings- och matutrymmen och eventuellt ytterligare sanitets- och grovkök eller flexibelt användbara gästrum. Överlappningen av användnings- och cirkulationsytor resulterar vanligtvis i rymliga, gemensamt använda ytor, vilket ökar boendekvaliteten och har en platsbesparande och kostnadsbesparande effekt.

Färdigställda bostadsprojekt - River Spreefeld

Coop Housing at River Spreefeld - Berlin

Upplåtelseform: Kooperativ hyresrätt

Typboende: Delningsboende

Arkitekt: Carpaneto Architekten + Fatkoehl Architekten + BARarchitekten

År: 2013

Area: 7400 kvm BTA

Antal lgh: 64 lägenheter (3 byggnader), 6 klusterlägenheter (4-21 boende per lägenhet)

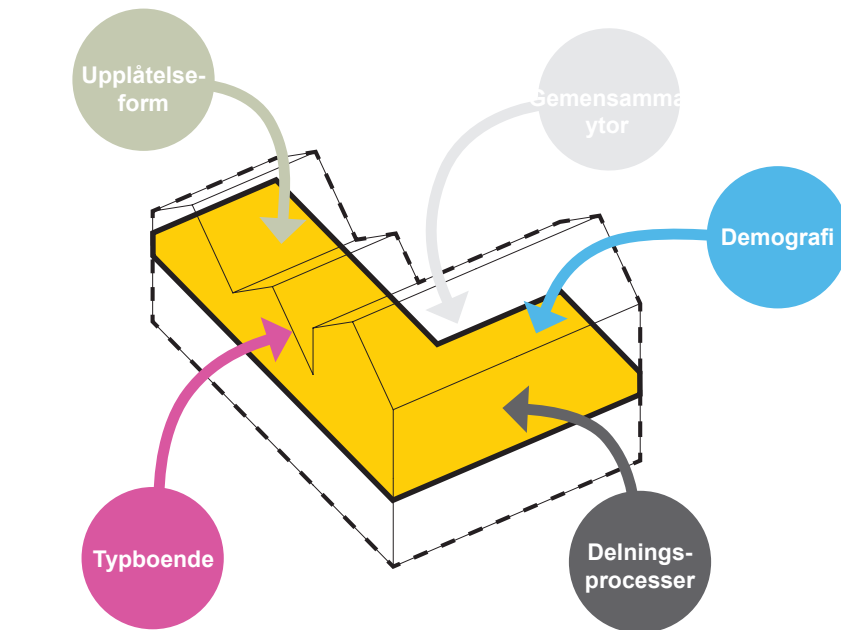
Utöver konventionella lägenheter finns sex klusterlägenheter som ger en gemensam boendestruktur för grupper om 4 till 21 personer. De två stora klusterlägenheterna har en boyta på ca. 900 m² och ca. 600 m². Den största av de två klusterlägenheterna, "Spree-WG", är hem för 21 personer. Den är organiserad som en etagevåning över två våningar med en funktionell separering. Stora gemensamma balkonger på båda våningarna kompletterar boytan. De privata enheterna består av ett till tre rum med privata kök, varvid enskilda privata enheter inte har eget badrum. Utformningen bestämdes till stor del av de boende. Inom de givna våningarna kunde de själva bestämma storleken och layouten på de privata enheterna. De gemensamt använda rummen planerades kollektivt. De gemensamma utrymmena består av tvättstugor, gym, gästrum, takterrasser och musik- och ungdomsrum.

Bottenvåningen är till stor del öppen för allmänheten. Den består av en snickeriverkstad, storkök, ateljéer, dagis och ett samarbetsutrymme. Tillgängliga utrymmen för icke-invånare är Option Rooms vilka förstärker projektets öppna karaktär i relationen mellan de boende och staden.

3.2. Komplement till boendelösningar

Komplement till boendelösningar - AP 4:

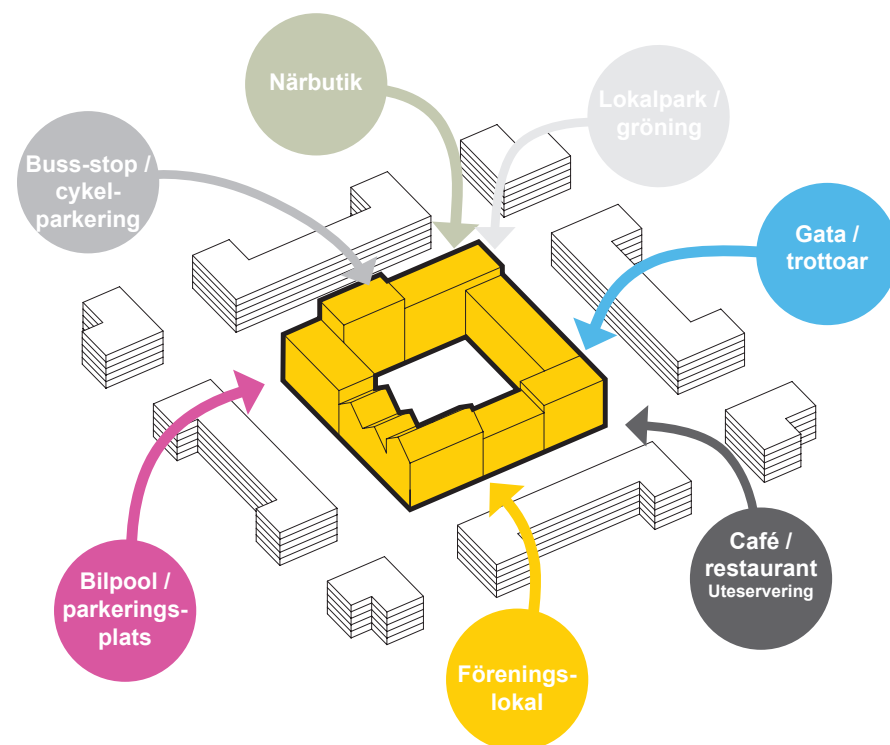
I detta arbetspaket utforskar vi hur boendet kan kompletteras för att minska ensamheten. Genom deskresearch av Göran Lundqvist samt workshop mellan Göran Lundqvist, Ivette Arroyo och Mia Löveråsen utforskar vi och skapar insikter kring det utforskande arbetet. Lokaliseringen av boendelösningen i kvarteret och i staden samt stödåtgärder i ett boende är viktigt för vår målgrupp eftersom det hjälper till att möta individuella behov, främja självständighet och ökad livskvalitet, skapa trygghet och säkerhet, stödja sociala interaktioner och skapa kontinuitet och stabilitet i boendemiljön.

1. Boendet

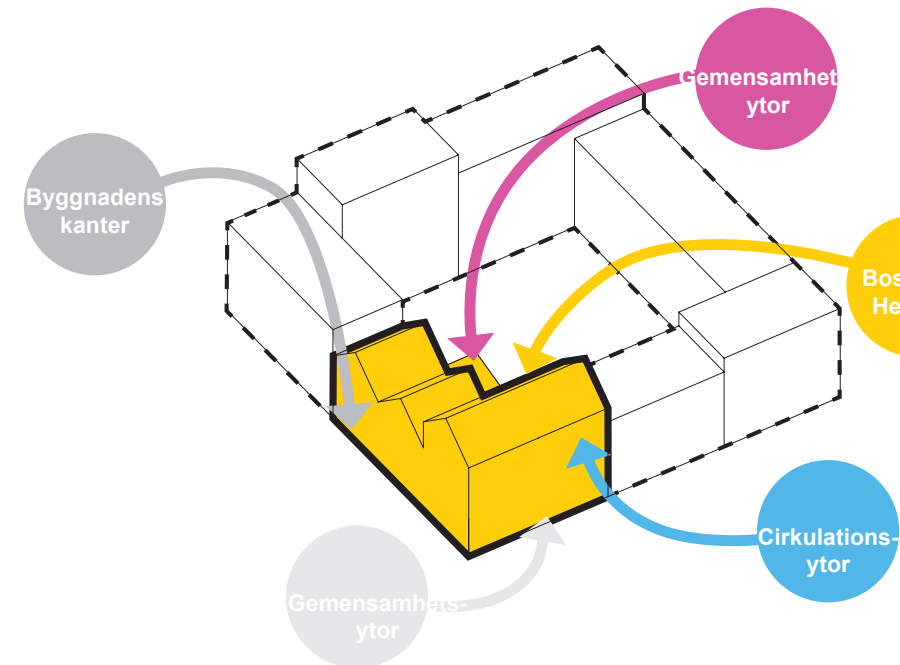
Utformningen av boendet är viktigt för att skapa en trygg, tillgänglig, socialt stimulerande och flexibel miljö som möter behoven hos människor i vår målgrupp och främjar deras välbefinnande och självständighet.

Utformningen av boendemiljön är en balans mellan det privata boendet och de gemensamma utrymmena där boende kan mötas, interagera och delta i gemensamma aktiviteter som kan bidra till att främja social interaktion och gemenskap. Utformning av boendet ska möjliggöra social interaktion men samtidigt tillåta grader av integritet och möjlighet att dra sig tillbaka.

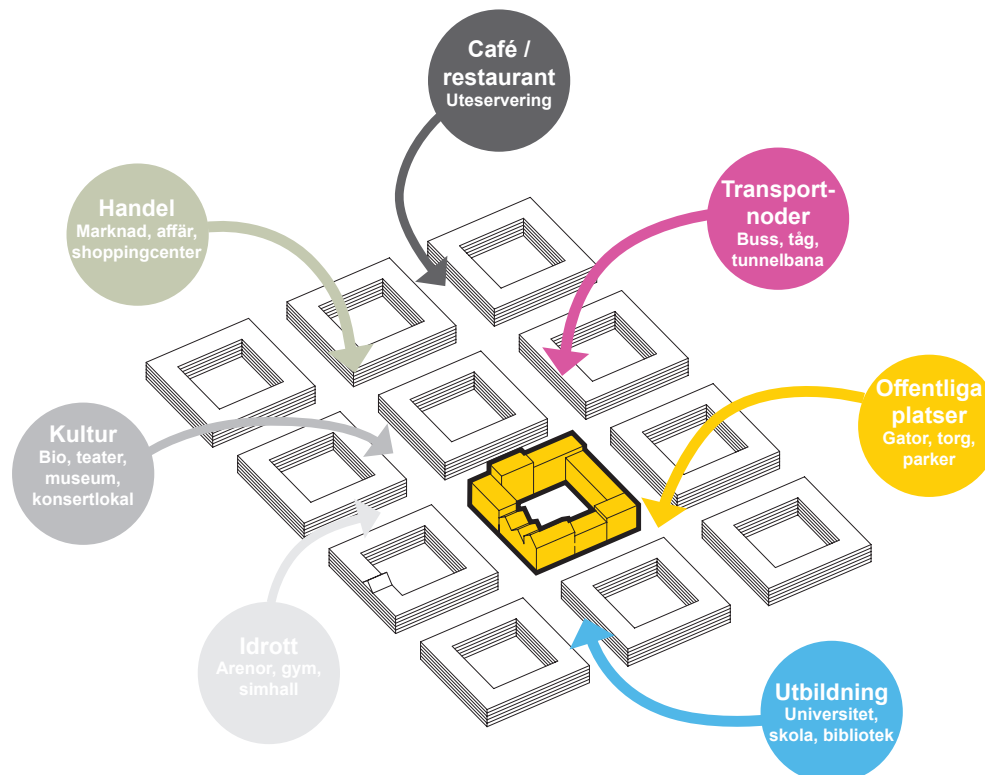
3. Grannskapet

Placeringen av bostadslösningen i grannskapet och i staden är viktigt för att säkerställa tillgång till nödvändiga tjänster och faciliteter, främja social integration, gemenskap och trygghet, tillgänglighet och transportmöjligheter samt tillgång till natur och grönområden för välbefinnande.

2. Fastigheten

En väl utformad fastighet kan genom sina olika gemensamma utrymmen och sociala faciliteter skapa många naturliga mötesplatser och aktiviteter som främjar interaktion och samtidigt möjliggör grader av integritet som möjliggör att dra sig undan. Olika boendegrupper och en variation av verksamheter inom fastigheten kan spela stor roll för den sociala integrationen och bidra till ömsesidigt lärande mellan olika grupper.

4. Området

Att vara nära platser där människor samlas, som caféer, bibliotek eller kulturevenemang, kan öka möjligheterna till social interaktion och delaktighet i samhället, och att vara inom bekvämt räckhåll för tjänster och faciliteter bidrar till att göra det lättare att hantera det dagliga livet, delta i samhället och ta sig runt i staden.

Fastighetens innehåll - Stödåtgärder enligt LSS och SoL

Stödåtgärder

Det är viktigt att det finns en mängd olika sorters stöd då alla personer är olika, och deras behov kan vara mycket olika. Behovet kan också förändras över tid. Därför behövs det flera olika stöd att välja mellan. Funktionsnedsättningen påverkar ofta många delar av livet och det handlar inte bara om att klara av att bo, utan också om att få vardagen att fungera, ha sociala kontakter, förstå papper från myndigheter och må bra psykiskt. Därför behövs olika slags hjälp som täcker både praktiska, sociala och känslomässiga behov. När unga vuxna får rätt stöd kan de bo själva, fatta egna beslut och skapa ett liv som känns meningsfullt så att de kan klara sig själva så långt det går. Det stärker självständigheten och livskvaliteten. När unga vuxna lämnar skolan och börjar ett mer självständigt liv, kan det kännas otryggt. Då är det extra viktigt att det finns flera olika stöd som fungerar tillsammans. Det ger trygghet och gör övergången till vuxenlivet lättare.

Boendestöd ges av kommunen enligt socialtjänstlagen (SoL). Stödet är personligt anpassat utifrån behoven och kan variera i tid och omfattning. Det kan innebära praktiskt och pedagogiskt stöd i hemmet, till exempel hjälp att planera vardagen, sköta ekonomi, städa, handla, strukturera rutiner.

LSS är en rättighetslag som ska garantera personer med omfattande och varaktiga funktionshinder goda levnadsvillkor. LSS ger rätt till tio insatser för särskilt stöd och särskild service som människor kan behöva utöver det som de kan få genom annan lagstiftning. För vår målgrupp är dessa mest relevanta: Rådgivning och annat personligt stöd, Ledsagarservice, Kontaktperson, Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskild anpassad bostad och Daglig verksamhet.

Regionen ansvarar för habiliteringen vilken kan ge stöd till vår målgrupp. Stödet ska bidra till att förebygga och minska de svårigheter funktionsnedsättningen medför i hemmet, skolan eller på arbetsplatsen. De kan hjälpa till med att skapa rutiner, planera sin dag och använda hjälpmedel som appar eller bildstöd och få samtalsstöd om man mår dåligt, känner sig stressad eller har svårt i sociala situationer.

Ett bra exempel på stödåtgärder är de flexibla stödåtgärder, som används i Bostad först, istället för insatsstyrda stödåtgärder som exempelvis hemtjänsten. Det är kommunen som har ansvar för bostadsförsörjningen och utifrån socialtjänstlagen (SoL) har kommunen skyldighet att tillhandahålla bostäder till vissa grupper och har det yttersta ansvaret för att personer får den hjälp och det stöd som de behöver. I de flesta Bostad först-verksamheter träffar teamet regelbundet hyresgästen i sitt hem, vanligtvis en gång per vecka för att kunna följa upp. I vissa verksamheter finns krav på regelbundna schemalagda möten medan andra är mer flexibla med hur ofta mötena ska äga rum. Vissa kan också vara öppna för att genomföra möten per telefon eller via sociala medier. Hur ofta teamet träffar hyresgästen och på vilket sätt de håller kontakten avgörs av varje individs uttalade behov.

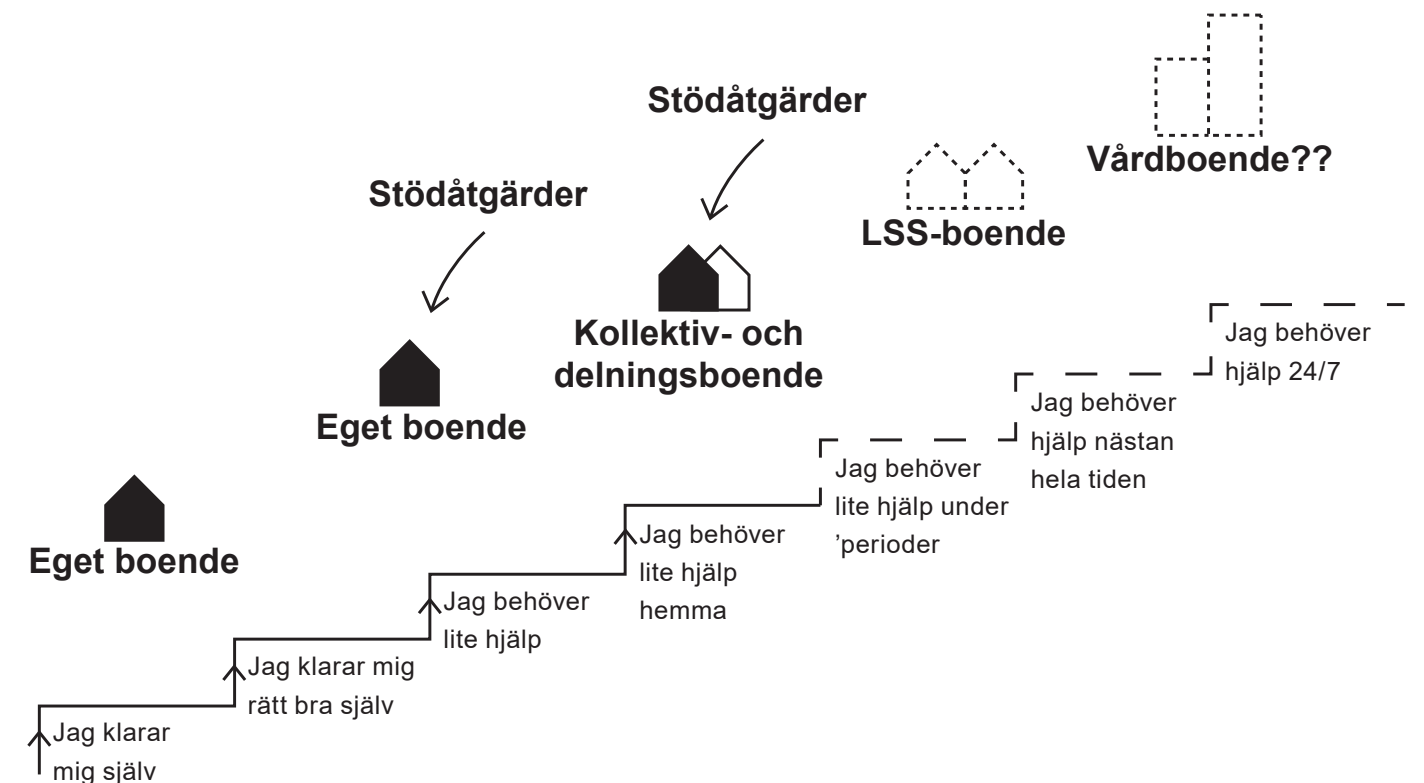
// <https://www.bostadforst.se/hur-organiseras-vi-stod-och-behandling/>

Ett annat bra exempel på stödåtgärder är social förskrivning vilket är ett sätt att använda hälsovårdsbesök för att återknyta människor med icke-kliniskt stöd, gemenskapsstöd, som förbättrar deras hälsa och välbefinnande.

// Kate Mulligan, biträdande professor, Dalla Lana School of Public Health, Kanada, förespråkar en hälsovårdsstrategi som kallas social förskrivning för att ta itu med hälsoeffekterna av ensamhet.

Ett bra exempel på daglig verksamhet är Interse i Johanneshov i Stockholm som har fokus på gaming och E-sport. Interse är en daglig verksamhet enligt LSS och vänder sig till unga vuxna med en autismspektrumdiagnos utan intellektuell funktionsnedsättning som lever stora delar av sina liv isolerade i hemmet, i dagligt tal kallade hemmasittare. Unga med autism riskerar att fastna isolerade hemma när de inte får rätt stöd i skolan eller kommer ut i arbetslivet.

// <https://interse.se/>

Fastighetens innehåll - Fastighetens boendegrupper

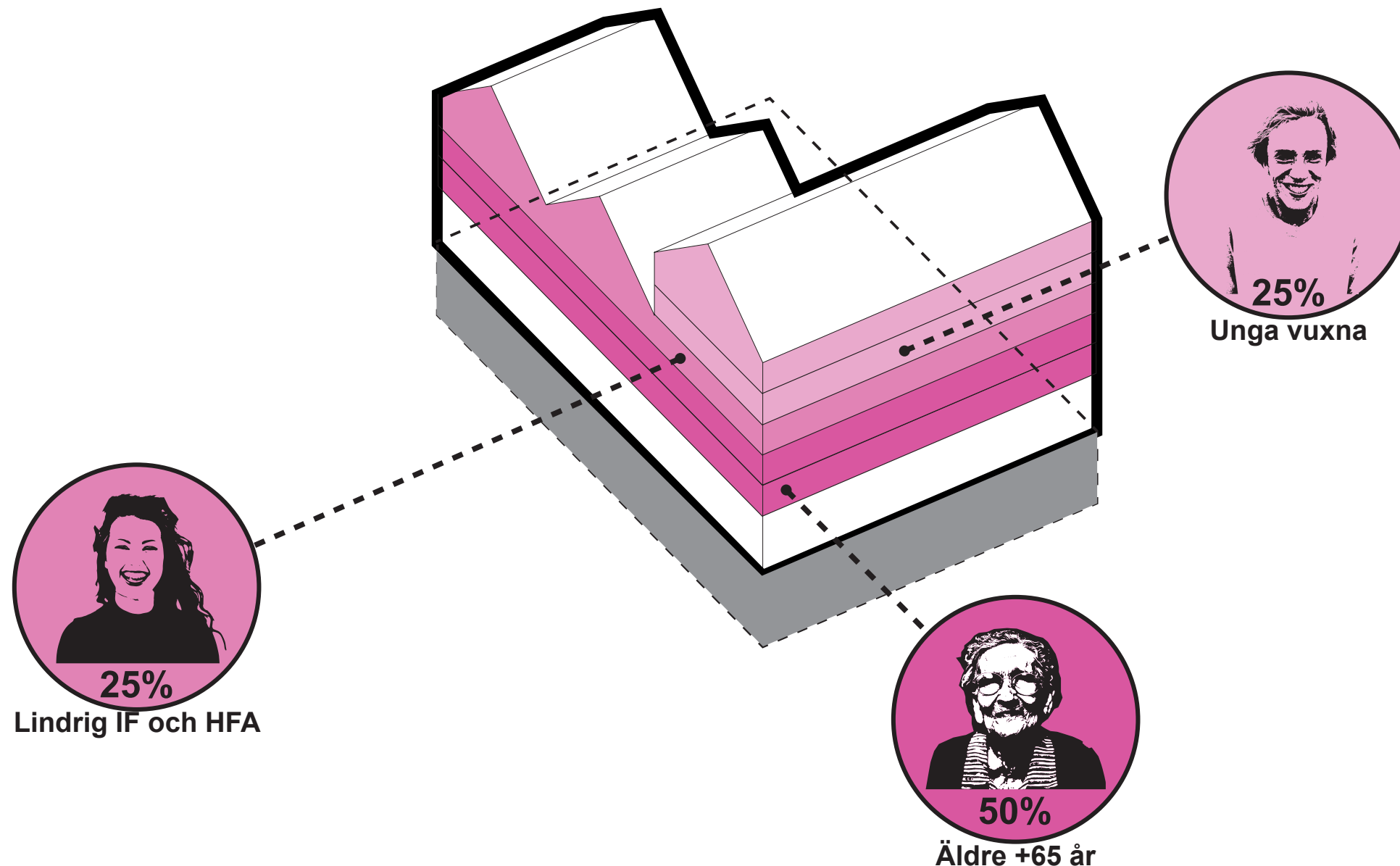
Fastighetens boendegrupper

Att leva i blandade boendemiljöer kan motverka social isolering och främja inkludering, då personer med olika bakgrunder och förutsättningar möts i vardagen. Dessa naturliga möten kan bidra till att minska fördomar och öka förståelsen mellan människor. Blandningen av olika boendegrupper ger också möjlighet till ömsesidigt lärande, där till exempel personer med neuropsykiatriska funktionsvariationer får stöd i vardagsstruktur och sociala sammanhang, samtidigt som andra boende får ökad insikt i neurodiversitet och utvecklar empati och tålamod.

För personer med lindrig intellektuell funktionsnedsättning eller autism är känslan av trygghet särskilt viktig, och i ett boende där man känner sina grannar och det finns gemensamma aktiviteter och kanske en värd eller samordnare, kan en sådan trygghet skapas. Samtidigt kan andra boende uppleva ökad meningsfullhet genom att bidra till en inkluderande miljö. Denna typ av boendeform kan även stärka självständigheten hos personer med stödbehov, genom att erbjuda ett mer självständigt liv än i ett institutionellt boende, med tillgång till lågtröskelstöd vid behov.

För unga vuxna kan den sociala miljön också hjälpa till att förebygga ensamhet, då gemensamma utrymmen och aktiviteter uppmuntrar till kontakt och gemenskap. Att fastigheten innehåller olika boendegrupper bidrar till ett mer inkluderande samhälle, där olikheter ses som en naturlig del av vardagen och där vi tränas i att förstå, acceptera och samarbeta med människor som inte är precis som oss själva.

Åtgärder för en bättre bostadsförsörjning (2024/25:CU6). Kommunerna kommer kunna reservera bostäder för särskilda behov via sina bostadsförmedlingar. Det möjliggör för kommunen att arbeta mer selektivt och matcha individer utifrån social samhörighet och behov. Det gör att kommunen kan skapa en selektiv urvalsprocess för att matcha de boende i vår målgrupp så de kan passa ihop vilket ökar förutsättningen för att boendekollektivet kan fungera på bästa sätt.

Fastighetens innehåll - Fastighetens verksamheter

Verksamheter

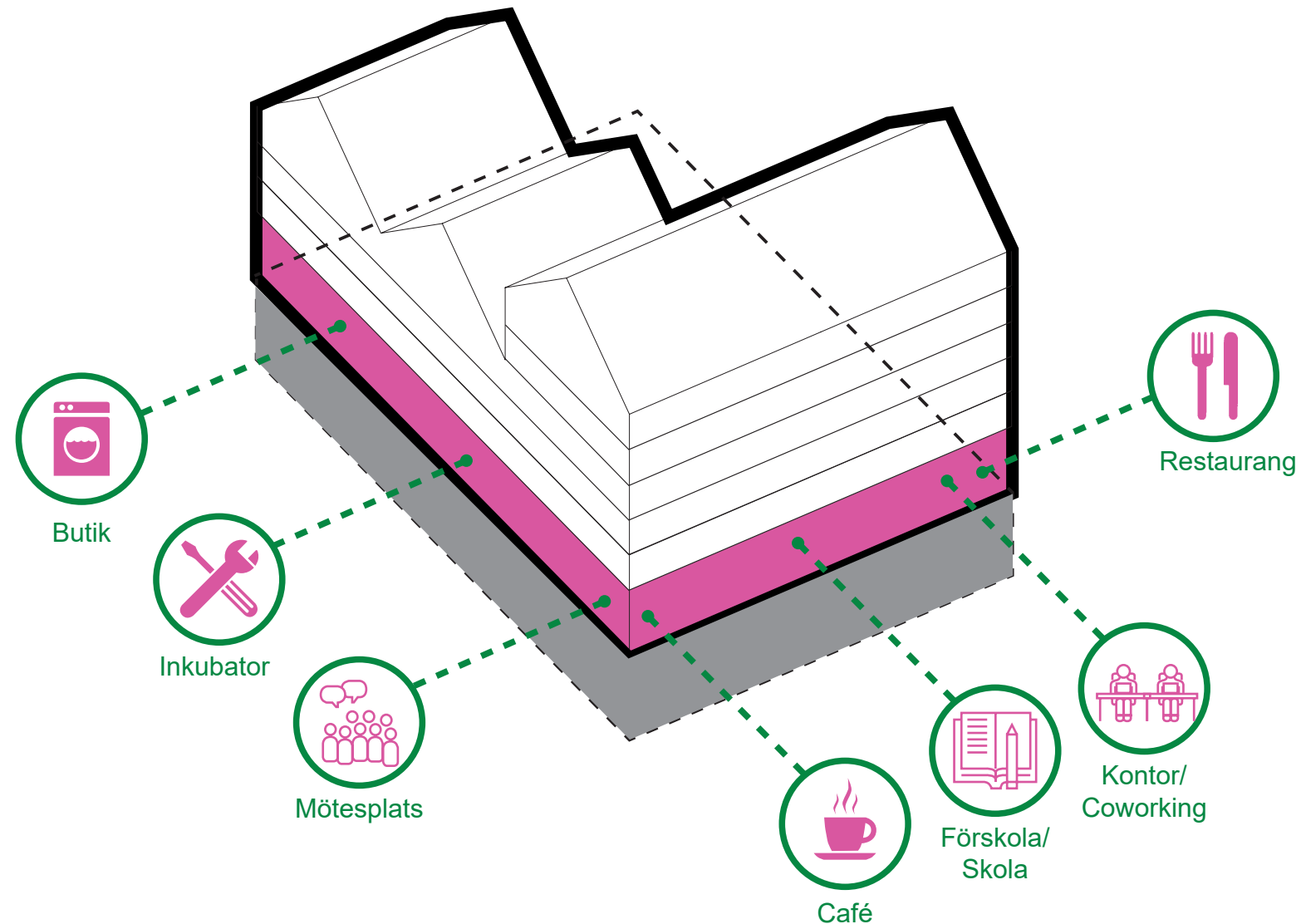
Verksamheter som caféer, butiker eller kontor i bottenplan skapar naturliga mötesplatser där boende och personer utanför bostadshuset kan interagera. Detta kan bryta ner barriärer mellan olika grupper, vilket ökar social integration. Det ger boende möjlighet att möta människor från olika samhällsgrupper, vilket kan vara särskilt fördelaktigt i blandade boendemiljöer där människor med olika bakgrund och behov bor tillsammans.

För personer som bor i bostadshuset, särskilt de som kan ha begränsad mobilitet eller är äldre, kan en verksamhet i bottenplan erbjuda lättillgänglig service, som livsmedelsbutiker, apotek eller hälsotjänster. Det gör att de boende inte behöver resa långt för att få tag på viktiga saker eller få tillgång till hjälp, vilket förbättrar deras livskvalitet och självständighet.

För boende med olika behov, såsom unga med autism eller äldre personer, kan verksamheter i bottenplan fungera som en övergångszon mellan hemmet och det offentliga livet. De kan ge möjlighet till socialt umgänge och aktiviteter utan att behöva gå långt från sitt hem, vilket kan vara särskilt viktigt för de som har svårt att röra sig i stora, hektiska miljöer.

Särskilt för äldre personer eller de som kan känna sig ensamma eller isolerade, kan en verksamhet i bottenplan vara en plats där de kan träffa andra och känna sig delaktiga i samhällslivet. Det kan bidra till att skapa en mer inkluderande miljö där alla kan känna sig som en del av en gemenskap.

Boende kan ibland få möjlighet att arbeta eller volontärarbeta i verksamheterna i bottenplan. Detta ger både en social aktivitet och potentiellt en inkomstkälla, samt en chans att bygga upp nya färdigheter och en känsla av syfte.

Fastighetens innehåll - Digitala lösningar

Digitala lösningar

Digitala lösningar kan på flera sätt bidra till att minska isolering för unga vuxna med lindrig intellektuell funktionsnedsättning eller högfungerande autism, genom att erbjuda både sociala, praktiska och stödjande verktyg i vardagen.

Digitala kommunikationsplattformar, som chattappar, videosamtal och sociala forum, kan ge möjlighet att upprätthålla kontakt med vänner, familj eller nya bekantskaper i en takt och på ett sätt som känns tryggt. För personer som har svårt med det spontana i fysiska möten kan digital kommunikation vara ett enklare sätt att uttrycka sig och bygga relationer.

Appar som strukturerar vardagen – till exempel påminnelser, scheman eller visualiserade checklistor – kan minska stress och underlätta självständighet. En mer förutsägbar vardag kan i sin tur göra det lättare att delta i sociala aktiviteter, både digitala och fysiska.

Digitala plattformar kan erbjuda möjligheter till delaktighet i intressebaserade gemenskaper, exempelvis genom spel, hobbygrupper eller onlinekurser. Att hitta människor med liknande intressen, oavsett var man bor, kan minska känslan av ensamhet och utanförskap.

Digitala lösningar kan också användas för att koppla samman boendegrupper eller grannar, exempelvis genom interna sociala nätverk i ett kollektivboende eller app-baserade bokningssystem för gemensamma aktiviteter. Det kan sänka tröskeln för att delta, främja gemenskap och skapa fler sociala möten i vardagen.

Exempel på digitala lösningar är till exempel:

- appar för schemaläggning eller påminnelser, vilka kan hjälpa till att skapa en stabil och förutsägbar vardag . (Appar som Google Kalender eller Time Timer kan visualisera dagens uppgifter och tider.)
- digitala lösningar för personer som har svårt med social interaktion, där digitala lösningar erbjuder alternativa sätt att kommunicera, t.ex. via text eller symboler. (Talkie, Widgit Go eller Proloquo2Go, använder bildstöd och symboler för att underlätta kommunikation.)
- digitala verktyg som hjälper individer att själva hantera vardagliga uppgifter, som att handla, laga mat eller ta medicin. (Matlagningsappar med steg-för-steg-instruktioner eller medicinpåminnelse-appar som Medisafe.)
- sensoriska hjälpmedel, som brusreducerande hörlurar eller appar med avslappningsövningar, kan hjälpa vid sensorisk överkänslighet eller ångest. (Calm eller Headspace, erbjuder guidad mindfulness och avslappning.)
- digitala verktyg kan simulera sociala interaktioner och hjälpa personer att träna på olika sociala situationer. (VR-träning eller interaktiva spel som Social Adventures, lär ut sociala färdigheter.)
- appar och digitala verktyg kan anpassas efter individens inlärningstempo och kognitiva behov. (Lärappar som ClaroRead (för läs- och skrivstöd) eller Memrise (för minnesträning och språkinlärning).)

4. Slutsatser och nästa steg

4.1. Slutsats

Projektet vänder sig till unga vuxna med lindrig intellektuell funktionsnedsättning och högfungerande autism som behöver en egen bostad kombinerad med gemenskap för att motverka ensamhet och därigenom minska risken för psykisk ohälsa. Målgruppen påverkas särskilt negativt av social isolering, och idag saknas tillräckliga boendelösningar som möter deras behov.

Arkitektur, socialt arbete, hälsa och stadsplanering kan samverka för att skapa en ny boendeform som stärker livskvaliteten hos målgruppen och som främjar trygghet, delaktighet och social hållbarhet. Genom arbetspaketen AP3 och AP4 har vi tagit fram och analyserat fyra viktiga aspekter; fastigheten, gestaltning, fastighetens boendeform, fastighetens innehåll samt fastighetens kontext.

Färdigställda bostadsprojekt visar hur olika former av kollektivboenden och bostadsgemenskaper, såsom kollektivhus, delningsboenden och coliving, kan bidra till att minska social isolering, öka trygghet och främja gemenskap. Centrala faktorer för att dessa boendeformer ska fungera är tillgång till gemensamma utrymmen, en genomtänkt demografisk sammansättning, självorganisation och aktiv delning av resurser och ansvar. Även aspekter som bostadens placering i staden, närhet till service och sociala mötesplatser, samt digitala lösningar för struktur och social kontakt har visat sig ha stor betydelse. För vår målgrupp kan dessa boendebalternativ erbjuda en balans mellan självständighet och socialt stöd, något som inte bara stärker individens livskvalitet och psykiska hälsa, utan även bidrar till ett mer inkluderande samhälle i stort. Med rätt utformning, juridik och stödstrukturer kan dessa boendemiljöer bli en del av ett förebyggande, tillgängligt och behovsanpassat socialt arbete, i linje med framtidens socialtjänst och bostadspolitik.

4.2. Utmaningar

Stigma och attityder i samhället

Fördomar om personer med intellektuell funktionsnedsättning och autism kan påverka både integration i samhället och acceptans av boendeformen. Det kan innebära en risk för fortsatt social isolering om boendet blir alltför segregat eller stigmatiserat.

Stigma bottnar ofta i okunskap, fördomar och diskriminering, och kan ta olika uttryck – som socialt stigma från omgivningen, eller självstigma, där individen internaliserar negativa föreställningar. Ett särskilt exempel är territoriell stigmatisering, där människor döms utifrån var de bor. En negativ syn på ett bostadsområde kan påverka självkänslan och identiteten hos de som bor där.

Tillgång till rätt stödinsatser

Boendet kräver kontinuerligt, anpassat stöd som varken skapar beroende eller är för tunt för att möta behoven. Det krävs samordning mellan kommunens olika delar vilket kan vara en utmaning. De delar som kan vara involverade är socialtjänst, LSS, fastighetsförvaltning, SBK och ofta även andra sektorer och aktörer.

Sammansättning av målgruppen

Personer med lindrig intellektuell funktionsnedsättning och högfungerande autism är en heterogen grupp med olika behov, förmågor och önskemål om självständighet. Att skapa en gemenskap innebär flera utmaningar:

- Det finns inga entydiga, vetenskapligt beprövade metoder för att matcha personer med funktionsnedsättning i boendeform på ett sätt som garanterar långsiktig trivsel och stabilitet.
- Likhet betyder inte automatiskt kompatibilitet. Även om personer delar en diagnos eller funktionsnedsättning innebär det inte att de har liknande intressen, personligheter, sociala behov eller konflikthanteringsstilar.
- När flera personer med liknande svårigheter (t.ex. social osäkerhet, svårigheter med flexibilitet eller affektreglering) bor tillsammans kan deras utmaningar förstärka varandra snarare än balanseras.

4.3. Möjligheter

Det finns nya strategier och lagförslag vilka öppnar upp möjligheter för att utveckla boendelösningar som bättre möter behoven hos unga vuxna med lindrig intellektuell funktionsnedsättning och högfungerande autism. Även modellen Bostad först innehåller flera principer och arbetssätt som kan inspirera lösningar:

Den nya nationella strategin för psykisk hälsa och suicidprevention (2025) ger riktning för hur samhället ska arbeta långsiktigt och samordnat med psykisk hälsa. Den har fyra huvudmål: bättre psykisk hälsa, färre suicid, minskad ojämlikhet samt minskade negativa konsekvenser av psykisk ohälsa. För att nå dit lyfter strategin bl.a. vikten av att investera i barn och unga, skapa ett inkluderande samhälle, och stärka kunskap och vårdinsatser. Att erbjuda boende till vår målgrupp blir därmed ett förebyggande steg för att stärka psykisk hälsa och motverka isolering innan ohälsa uppstår

Åtgärder för en bättre bostadsförsörjning (2024/25:CU6). Allmännyttans hyresrätter har följt strikt kötid och har begränsat utrymme för socialt inriktade urval. I och med detta betänkande kommer kommunerna kunna reservera bostäder för särskilda behov via sina bostadsförmedlingar. Det gör att kommunerna kommer kunna arbeta mer selektivt och matcha individer utifrån social samhörighet och behov, vilket kan stärka förutsättningarna för fungerande boendekollektiv.

Den kommande nya socialtjänstlagen (planerad till juli 2025) syftar till att göra socialtjänsten mer förebyggande och kunskapsbaserad. Insatser ska kunna ges tidigare och enklare, utan omfattande behovsprövning, vilket passar vår målgrupp väl. Att erbjuda bostäder blir ett konkret exempel på tidig och förebyggande insats.

Även **den nationella strategin mot ensamhet (2025)** från Folkhälsomyndigheten betonar vikten av gemenskap i hela befolkningen. Insatser som främjar delaktighet och motverkar social isolering, som t.ex. inkluderande boendeformer, blir centrala verktyg för att minska ensamhet i utsatta grupper. en större kostnad för samhället.

Bostad först kan inspirera till lösningar på de utmaningar som finns:

- Matchning av boendegrupp - Erbjud bostad utifrån behov och låt gemenskap växa organiskt
- Stödbehov varierar kraftigt - Erbjud flexibelt, mobilt och individanpassat stöd. Stödinsatser som är kopplade till boendet (boendestöd, socialt stöd, vardagsstruktur) bör vara frivilligt men alltid tillgängligt. Det bör finnas olika nivåer på stödinsatser beroende på behov och de bör vara individanpassade, inte en "en-storlek-passar-alla"-lösning.
- Stigmatisering av boendeformen - Boendet bör vara utformat som ordinära bostäder integrerade i ordinära boendemiljöer – men med möjlighet till gemensamma ytor och anpassningar.

4.4. Nästa steg

Nästa steg i utvecklingen av boendevalternativ för unga vuxna med lindrig IF och högfungerande autism är följande:

Göra en fördjupad behovsanalys. Det innebär att samla in både fakta och personliga erfarenheter direkt från målgruppen. Genom intervjuer, fokusgrupper eller workshops med målgruppen, deras anhöriga och yrkesverksamma inom området kan vi få en tydligare bild av vad som behövs för att skapa bättre boendelösningar för vår målgrupp.

Utveckla en modell för sammansättning och matchning. Eftersom målgruppen är heterogen, behövs modeller som bygger på frivillighet, individanpassning och tydliga ramar snarare än på diagnoslikhet.

- Utforska verktyg för psykosocial matchning snarare än diagnosmatchning.
- Arbeta med förberedande samtal, boendeskor och provboendeperioder.
- Stödja självorganisering av gemenskapen snarare än att försöka kontrollera den ovanifrån.

Skapa hållbara stödstrukturer kring boendet, både praktiskt och juridiskt:

- Utveckla boendestödsteam med spetskompetens inom lindrig IF och högfungerande autism.
- Skapa gränsöverskridande samverkansmodeller mellan kommunens olika delar. De delar som kan vara involverade är socialtjänst, LSS, fastighetsförvaltning, SBK och ofta även andra sektorer och aktörer.

Modellen behöver testas i ett pilotprojekt, gärna i en mindre fastighet eller ett våningsplan. Det kan ge svar på frågor som:

- Hur gemenskap kan skapas utan tvång eller översocialisering.
- Vilken typ av fysisk och social utformning som främjar trygghet, självständighet och frivillig interaktion.
- Hur stödinsatser bäst organiseras i ett icke-institutionellt sammanhang.

Dessutom kan målgruppens erfarenheter tillgodogöras och lösningen justeras innan den skalas upp genom att engagera målgruppen genom hela projektet, från urval till inflyttning och utveckling av vardagsrutiner.

Genom att skapa bättre boendelösningar för vår målgrupp bidrar vi till att bygga ett mer inkluderande och stödjande samhälle där alla individer har möjlighet att leva ett meningsfullt och uppfyllande liv.

5. Referenser

REFERENSER:

Arroyo, I., Montesino, N., Johansson, E., Wasim Yahia, M. (2021). Social integration through social connection in everyday life. Residents' experiences during the COVID-19 pandemic in SällBo collaborative housing, Sweden. Emerald insight, 15(1),79-97.

Arroyo, I., Wasim Yahia, M., Johansson, E. (2022). Collaborative Housing - A tool for social integration and increased sustainability. Building issues, 1(16).

Boverket. (2025). Främja alternativa sätt att bygga och bo. <https://www.boverket.se/sv/kommunernas-bostadsforsorjning/kommunens-verktyg/framja-alternativa-satt-att-bygga-och-bo/>

Cedervall, O., Wrånghede, T. (2021). Coliving – Den svenska bostadsmarknadens nya trend - En analys av befintliga coliving-projekt i Stockholmsregionen. KTH - Real Estate and Construction Management. TRITA-ABE-MBT-21292

Folkhälsomyndigheten. (2024). Ensamhet – förekomst, konsekvenser och åtgärder. En kartläggning.

Folkhälsomyndigheten. (2020). Ett faktablad om stigmatisering och psykisk ohälsa. Artikelnummer: 20123-2. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/6191b7bece1e4e25b69cc291cfedbf2/stigmatisering-kopplad-psykisk-ohalsa.pdf>

Folkhälsomyndigheten. (2023). Underlag till nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention - Slutredovisning av regeringsuppdrag 2023. Artikelnummer: 23217. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/2c7f774f2d2a4da8be28135b2e032b05/underlag-nationell-strategi-psykisk-halsa.pdf>

[Folkhälsomyndigheten. \(2023\). Kartläggning av insatser som syftar till att minska stigma om psykisk hälsa - En litteraturoversikt av grå litteratur: 19014. https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/72451f9dc23048638948d56e2599b0bd/kartlaggning-insatser-syftar-minska-stigma-psykisk-ohalsa-19014.pdf](https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/72451f9dc23048638948d56e2599b0bd/kartlaggning-insatser-syftar-minska-stigma-psykisk-ohalsa-19014.pdf)

Folkhälsomyndigheten. (2025). Tillsammans för god gemenskap i hela befolkningen - En nationell strategi mot ensamhet. Artikelnummer: 25009. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/709cc0cc56844c2ca8890b9b134ab4f6/tillsammans-god-gemenskap-hela-befolkningen.pdf>

Gillberg, C (2021) Autismspektrumtillstånd. Göteborgs universitet, Gillbergcentrum. <https://www.gu.se/gnc/autismspektrumtillstand>

Goffman, Erving (2011). Stigma: den avvikandes roll och identitet. 3. uppl. Stockholm: Norstedt

Gonyea, J. G., C urley, A., Melekis, K., Levine, N., & Lee, Y. (2018). Loneliness and Depression Among Older Adults in Urban Subsidized Housing. Journal of Aging and Health, 30(3), 458-474. <https://doi.org/10.1177/0898264316682908>
2 0 2 5 - 0 9 - 1 2

FRÅN BOSTAD
TILL HEM

Grander M., & Bengtsson B. (2023). Bostadsfrågan som politik och intressekamp. Égalité.

Holt-Lunstad J., Smith T.B., Baker M., Harris T., Stephenson D. (2015). Loneliness and social isolation as risk factors for mortality: a meta-analytic review. Perspect Psychol Sci. 2015(10), 227–237.

Kearns, A., Whitley, E., Tannahill, C . and Ellaway, A. (2015), 'Lonesome town'? Is loneliness associated with the residential environment, including housing and neighborhood factors?. J. Community Psychol., 43(7), 849–867. <https://doi.org/10.1002/jcop.21711>

Lindblad, I. & Fernell, E. (2021). Lindrig intellektuell funktionsnedsättning. Göteborgs universitet, Gillbergcentrum. <https://www.gu.se/gnc/lindrig-intellektuell-funktionsnedsattning>

Nouri, Sara (2014). Territoriell stigmatisering - En kvalitativ studie om hur stigmatisering påverkar individer i ett segregerat bostadsområde. LUNDS UNIVERSITET Socialhögskolan. Kandidatuppsats (SOPA63)

Ristilammi, Per-Markku (1994). Rosengård och den svarta poesin: en studie av modern annorlundahet. Diss. Lund : Univ.

Socialstyrelsen. (2018). Bostad med särskild service för vuxna enligt LSS. Artikelnummer 2018-6-12. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2018-6-12.pdf>

Socialstyrelsen (2021). Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning. 978-91-7555-562-1. Socialstyrelsen. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2021-3-7327.pdf>

Socialstyrelsen. (2024). Leva som andra och vara delaktig i samhället - Information om LSS. Artikelnummer: 2024-12-9355. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2024-12-9355.pdf>

Thelander, K. (2020). Ensamhet dödar – ofrivillig ensamhet i Sverige. Arena Idé, <https://arenaide.se/rapporter/ensamhet-dodar/>

West, K., Hudson, J., Izuhara, M., Fernández Arrigoitia, M., Felstead, A., Scanlon, K., Porteus, J., Smith, R. (2024). Collaborative Housing and Innovation in Care (CHIC) – Project Report. University of Bristol.

Westholm, Helena (2019). De byggde gemenskap - Erfarenheter från tio bygg- och bogenheter i Sverige. Chalmers university press

2025-09-12

FRÅN BOSTAD
TILL HEM

LUNDS
KOMMUN

